کوم ناروغ ته د روژې خوړل روا دي ؟ (۲مخ)

د جرګو جوړول زموږ د ټولنې ستره اړتیا ده (۲مخ)

د روژې په مبارکه میاشت کې باید له اړو اړګو سره مرستې وشي (۲مخ)

د ترهګرۍ پر ضد د مبارزې او سولې لپاره د سعودي د پاچا رول (۴مخ)

...ټي ریپوټ له افترا پرته بل څه نه دي

باب دقضايي حکم د محکوميت دطرلکو الي ۹ برخه کې دنظريات د استيناف محکمې درئيسه داستعفاء په وړاندې اود لوی څارنوالۍ د قضايي محکوميت د استعفاء ۹ اړوند چې دمحکوميت په لحاظ د پروان د ښارلۍ محکمې له خوا د ساتلو شوي پرېکړې دطرلي غوښتنه يې کړې ، لازمي لارښوونې وشوې او هم د افغانستان د کارکوونکو د ملي انحلالي د مرکزي شورا د حقوقو د احقاق په باب دملي شورا استعفاء له په پلمارنې سره طرګنده شوه چې د اساسي قانون د ۱۲۰ مادې له حکم سره سم دحقو لوړ او دموارو دطرلې مرجع چې دحقيقي او حکمي اشخاصو له خوا وړاندې شي، محکمې دي له دي امله کولای شي د خپلي غوښتنې په باب اړوندې واکمني محکمې له مراجعه وکړي په همدې ترتيب د عالي شورا په غونډه کې د قضايي کادر د درجې د ثبت د کميسون نظر په پام کې نيولو سره دقضايي کادر د حقوقو او امتيازونو له طرزي سره سم د پخلو لوړ قاعديلو دقضايي کادر لوړونه تصويب شول

باختر

د تخار ښاروالۍ ته مرسته د پوځي پراختيا غواړي

Ketabton.com

د جمهوري رياست لومړي مرستيال مارشال محمد قسيم فهيم پرون د تخار ولايت له يو شمير عالمانو ، سپين ږيرو ، استادانو او د پوځي له سوولينو سره وکتل. دجمهوري رياست مطبوعاتي دفتر باختر آژانس له خبر ورکړ د دغي کتنې په بهير کې دجمهوري رياست لومړي مرستيال د پوځي کارکوونکي

جسدي خلوخلو هيله وکړه. دجمهوري رياست لومړي مرستيال زياته کړه دهيواد راتلونکي په پوهو او زده کړي خاوندو ځوانانو پوري اړه لري او موږ هغه وخت شمسور او پرمختللي هيواد خاوندان کيږو چې پوځي کارکوونکي په خپلو دندو کې هڅه او هاند وکړي په دې کتنه کې ...

ته ښي په شان ... اړه مشغله ... له ګوانس ... برم داسلام ... کوي او ... کوي ... پوځي په ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرمقاله

د ترهګرۍ پر ضد د مبارزې او سولې لپاره د سعودي د پاچا رول

د افغانستان د اسلامي جمهوریت جمهور رییس ښاغلي حامد کرزي د سعودي له پاچا او له خادم الحرمین الشریفین څخه هیله وکړه، چې د پاکستان حکومت له ترهګرۍ سره ګډې مبارزې او له افغان سولې سره مرستې ته راوبولي. حامد کرزي د خادم الحرمین الشریفین اعلیحضرت ملک عبدالله بن عبدالعزیز ال سعود ته وویل: «لکه تاسو اعلیحضرت چې په جریان کې یاست زموږ په ګاونډي هېواد پاکستان کې جلالتماب محمد نوازشریف د انتخاباتو په نتیجه کې د صدراعظم په توګه وټاکل شو او نوی حکومت یې منځ ته راوړ، افغان دولت په پاکستان کې د انتخاباتو کامیاب بهیر د هرکلي تر څنګ د پاکستان له نوي حکومت سره د ګډې سوله ییزې راتلونکې لپاره د هر ډول همکاریو اعلان وکړ. موږ لکه د تېر په شان یقین لرو چې د پاکستان او افغانستان دواړه مسلمان او ګاونډي هېوادونه یو شان د تروریزم له ګواښ سره مخامخ دي، له بده مرغه دلته له تروریزم او د اسلام د مقدس دین له نامه څخه ناوړه ګټه پورته کېږي او د اسلام ضد اعمال د اسلام په نوم ترسره کوي. اعلیحضرت خادم الحرمین الشریفین! په اسلامي نړۍ کې ستاسو اعلیحضرت درناوي او اغېز او په پاکستان کې د نوي حکومت منځ ته راتګ د نوي فرصت په توګه موږ ته دا هیله راکوي چې ستاسو اعلیحضرت د لارښوونو په رڼا کې خپل ستر هدف یعنې د تروریزم پر ضد د افغانستان او پاکستان یو لاس کېدو ته رسېدلی شو چې دواړه ولسونه په سوله او امن کې د ورورۍ او ښه ګاونډیتوب ژوند وکړي. افغانان په دې برخه کې یو وار بیا ستاسو اعلیحضرت د لارښوونو او مرستو غوښتونکي دي چې د هغو له برکته افغانستان پاکستان او سیمې له سوله او ثبات راشي» حامد کرزي په داسې حال کې د سعودي له پاچا څخه د ترهګرۍ او اوریکې پر ضد له پاکستانه د مبارزې او له افغان حکومت سره د پاکستان له خوا د سولې په برخه کې د مرستې غوښتنه کوي، چې د پاکستان او نورو مغربیو د ناوړو هڅو له امله د سولې پر سر د خبرو لپاره د طالبانو د قطر دفتر یې اغېزې او له پامه ولوېد او دغه راز پاکستان لا هم د خپلو موخو لپاره ترهګرې او اوریکې روزي او هم یې هڅې ګړندۍ کړې، چې د افغان سولې لړۍ په پرله پسې توګه ناکامه کړي او پر طالبانو فشار راوړي، چې له افغان حکومت سره سوله ونه کړي، د دې تر څنګ په قطر کې هم پاکستان له طالبانو او امریکا سره د افغان سولې تر نامه لاندې د افغانستان د تجزیې لپاره معاملې پیل کړې، خو ژر یې مخنیوی وشو، په همداسې حال کې د سعودي عربستان پاچا کیدای شي په منځګړیتوب وکړي او د حرمین الشریفین د خادم په توګه هغه ته ټول مسلمانان هیله لري او خبره یې مخکې ته نه غورځوي، له همدې امله افغان

حکومت ډېره د وخته دا هیله لرله، چې د قطر پر ځای سعودي عربستان د سولې د خبرو د منځګړیتوب کوربه وای، نو هیله ده، چې د سعودي پاچا او د حرمین الشریفین خادم په دې اړه خپل رول په ښه توګه ولوبوي او پاکستان لومړی له ترهګرۍ سره اغېزمنې مبارزې ته وهڅوي او بیا یې د افغان سولې لپاره مرستې ته اړ کړي، ځکه په اوسنې ناوړه حالت کې هم افغانان او هم پاکستانیان له سخت ناورین سره مخ دي او هم د اسلام له سپېڅلي نامه څخه ناوړې ګټې پورته کېږي.

کومو ښځو ته روژه خوړل روا دي

احمد زلمی ښهاب

دا خو روښانه ده، چې د حیض او نفاس په وخت کې ښځو له د روژې خوړل روا دي، خو د دې تر څنګ هغه ناروغان، چې ناروغي یې اوږده او سخته وي او یا هم هغه کسان، چې د روژې نیولو په صورت کې ورته سخته او وژونکې ناروغي پیدا کېږي. نو روژه دې نه نیسي او پر ځای دې فدیه راوړي، چې یوه مسکین ته په کافي اندازه د خوراک برابرول او یا هم تر دې زیات څه د هرې یوې روژې په بدل کې پرې فرض ګرځول شوي دي، خو دلته د حیض او نفاس لرونکو ښځو تر څنګ نورې یو شمېر میندې هم شته، چې هغوی ته هم د روژې خوړل روا دي. نو دا کومې میندې دي ؟ خواب جوت دی. الله (ج) روژه اسانه کړې او د روژې نیولو لپاره یې هم مسلمه امت سره جلا کړی دی یعنې پر هغو کسانو یې رحم کړی، چې روژه ورته زیان رسوي. په دې ډله کې یو شمېر میندې هم شته، چې روژه نیول ورته زیان رسوي او باید ویې خوري. دا میندې امېدواره او تې ورکوونکې میندې دي، چې د روژې په وخت کې د ناروغانو غوندې ګڼلې کېږي که امېدواري او یا هم تې ورکوونکې میندې پر خپلو ماشومانو وېرېدلې، چې روژه به ورته ضرر ورسوي او یا به ماشوم ضایع کړي. نو په دې صورت کې هغوی ته روا ده، چې روژه وخوري او بیا یې په وخت سره قضایي راوړي. پروالـه نولـه ملګري ملتونه او نړیوال هېوادونه اوس په دې هڅه کې دي، چې د مور او ماشوم ژوند وژغوري. له بده مرغه افغانستان د

نړۍ تر ټولو بد هېواد د مور او ماشوم د ژوندانه لپاره او تریخ ځای په ګوته شوی دی. نو دا چې د مور او ماشوم ژوند هم ژغورل شوی وي او د هغوی ژوندانه ته پام شوی وي، نو هغو امېدوارو او تې ورکوونکو میندو ته، چې روژه یې ماشوم ته زیان رسوي یا یې ماشوم ضایع کېږي او یا یې شیدې کمېږي او یا وچېږي. نو هغوی دې روژه وخوري، په دې اړه د، کتاب الفقه على المذهب: د لومړي جلد په ۵۷۳ مخ کې پوره دلایل وړاندې شوي او هغه میندې، چې یا امېدواره وي او یا ماشوم ته تې ورکوي او د روژې په نیولو سره دې او ماشوم ته یې زیان اوړي او یا د مور او ماشوم ژوند له خطر سره مخامخوي. نو روژه دې نه نیسي او د حیض او نفاس لرونکو میندو په څېر دې د روژې قضایي راوړي، دا میندې که څه هم د هغو ناروغانو په شان یادې شوي، چې روژه ورته روا ده، خو قضایي به راوړي نه فدیه. نو، چې دا میندې د ناروغانو په څېر یادې شوې، خو هغوی به د حیض او نفاس لرونکو ښځو په شان قضایي راوړي هره امېدواره او تې ورکوونکې مور دې فکر وکړي، چې روژه ورته زیان رسوي او که څنګه ؟ که د روژې په نیولو سره دغو میندو او ماشومانو له زیان اوښت یعنې ماشوم یې زیانمنه ،بیړی یې وچېدې او نور مرضونه ورته پیدا کېدل، نو بیا دې روژه وخوري، خو له دې پرته دې روژه ونیسي او هغوی ته یې خوړل روا نه دي. ؤیهرې میندې شته، چې روژه نیول ورته کوم زیان نه اړوي، نه ماشوم ضایع کېږي، نه یې د ماشوم شیدې لږ کېږي او نه هم لوړې ناروغي پرې راځي، نو بیا ورته روا نه ده، چې روژه وخوري، خو د حیض او نفاس په موده کې پر ښځو روژه خوړل واجب دي، هغوی به یې هرو مرو خوري او په یه موقع کې به د هرې یوې خوړلې روژې قضایي راوړي، یعنې د همغو خوړل شویو روژو په اندازه به له سره روژې ونیسي خالته یا هم پر دا ډول ښځو د الله (ج) له خوا رحم شوی، چې په نه او اساله موسم کې روژه شي او دا د هغوی اختیار دی، خو قضایي یې پرې واجب ده. قضایي به راوړي، چې هغوی له هم د روژه نیولو په څېر ثواب ورسېږي، نو، چې هغوی په رمضان میاشت کې روژه نه نیسي او د رمضان میاشت روژه ډېر ثواب لري، خو دا د الله (ج) رحم دی، چې دا ډول کسان یا ښځې، چې د خوړل شویو روژو په اندازه یا روژې ونیسي او یا یې قضایي راوړي، نو همداسې ثواب ورکوي، لکه، چې د رمضان د میاشتې روژه نیولو ته یې ورکوي که یا هم د رمضان په میاشت کې د حیض او نفاس په وخت کې دا ښځې روژه ونیسي، نو یې ګټې نه ده، هیڅ ګټه یې نشته او روژه یې صحت نه لري، لکه لمونځ یې، چې صحت نه لري، نو همداسې یې روژه هم صحي نه ده، خو د روژې او لمانځه تر منځ یې توپیر دا دی، چې د روژې قضایي پرې واجب ده او د لمانځه قضایي پرې نشته. یعنې د خوړل شویو روژو قضایي به راوړي، خو د ادا شویو لمونځونو قضایي پرې نشته او هغه الله (ج) وربخښلي او هغوی یې ترې معافې کړې دي.

د جرګو جوړول زموږ د ټولنې ستره اړتیا ده

سمیع الله «سمیع»

جرګه زموږ په تېر پنځه زره کلن تاریخ کې زموږ له پخوانو او نیکونو څخه راپاتې شوې ستره اوبا ارزښته عنعنه او دود دی. له بلې خوا که چیرته دبشریت پیدایښت اودهغه دوام ته نظر وکړای شي نوله دوو تنو تولې ترکوونې قبیلې اوبالاخره دلوړې ملتونو ترمنځ دتفاهم اوخبرو دېیل ژبه په جرګه پیل شوې او تراوسه پورې یې په بیلابېلو بڼو دوام موندلی دي داځکه داخبره باید په زغرده سره وکړای شي چې دجرګــې دېـیـل تحفــه نړېـوالي

ډیموکراسی پیلامه ګڼل کیدای شي کله چې انسان پیداشوي اودهغه ژبه په خبرو راغلې، نو همدغه دجرګې خبره هم ورسره ملګرې ښکاري جرګې دېموکراسۍ اصل پرېنسپ زموږ دهېواد په لرغوني تاریخ کې دود موندلی دي چې ددغه دود په دوام زموږ دخلکو هراړخیز ژوند بدلون موندلی دی. زموږ په هېواد کې ددولتونو او نظامونو په جوړېدلو سره جرګې هم خپل شکل ته بدلون ورکړی دی او ترننه وارسېدلې ده او ټول ولس په جرګه بدله شوېده په هېواد کې دآریایانو دتمدن دانکشاف په بهیر کې په دوه ډوله جرګه رامنځته شوېده چې لومړۍ جرګه یې محلي یاکلیوالي جرګه وه چې په کلیو کې به دخلکو ترمنځ کېدله اودخلکو ترمنځ شخړې به په کې هواریدلې په لوموړۍ جرګه کې به ښځو اونارینه ووګډون کاوه دوهمه لویه ولسي جرګه چې دقومونو اوقبایلو مشرانو اوپوهانو به کې ګډون کاوه په نوموړې جرګه کې به دملي دراتلونکې په اړه پرېکړه کیدله اودولتي واکمن به هم په کې برخه اخیستله، چې واکمن به هم دهمدغې جرګې دپرېکړې له مخې ټاکل کیده. که زموږ دهېواد مذهبي بهیرته وکتل شي نو جرګو هم په کې خانګړې برخه درلوده دبودایي مذهب په بهیرکې جرګې هم دود موندلی دي زموږ دهېواد دجرګو په هکله په ۳۹۹ کال کې یو شمېر چینایي سیلانې زیارت کوونکو هم ډېر څه لیکلي دي داسلام په مقدس دین کې جرګه ته خانګړی ارزښت ځکه برخمنه ده اودقرآن عظیم الشان سوره الشوري هم په دې برخه کې نازله شوېده دنوموړې مبارکې سورې له مخې ټول مسلمانان په خپلو کارونو کې مشورې ته رابلل شوي دي زموږ ستر پیغمبر اودبشریت لارښود حضرت محمد (ص) دخپل ژوند په ټولو اړخونو کې هڅه کړې چې دمسلمانانو ترمنځ ټولې شخړې دجرګې اومشورې له لارې حل کړي په دغې برخه کې کیدای شي چې له ډېرو بېلګو څخه یادونه وکړو په جرګه کې دراې ورکول یو مهم اصل دي او دجرګې ګډونوال مکلفیت لري چې درایوله اکثریت څخه متابعت وکړي اودهغې ټولې پرېکړې په بوره ډول عملي کړي ونوکه رایه یې هم نه وي ورکړې که داسلام تاریخ ته نظروشي نوداپه ډاګه شي چې زموږ ستر پیغمبر حضرت محمد (ص) له وفات وروسته دخلفای راشدینو په ټاکنه او وروسته داسلامي نړۍ په ټولو شخړوکې له جرګې څخه کار اخیستل شوېدي اودجرګې پرېکړې یې په ډېرارزښت او امانت داری سره عملي کړې دي اوزیاتره دغه جرګې به په جوماتونو کې جوړېدلې کله چې دافغانستان خلک داسلام په مقدس دین مشرف شول نوشعوبیانو په وړاندې یوړ سیاسي مقاومتونه راپورته کیږي اودغه مقاومتونه دخلکوترمنځ دجرګو په جوړېدلو سره زور اخلي اوخلک دوسلوال مقاومت په وسیله دېته هڅول کیږي چې له عربي اشغالګرو څخه ځان وژغوري چې د ابومسلم خراساني اویوشمیر نورو نومیالیو شخصیتونو په ګډون عربان دېته اړکیږي چې له افغانستان څخه خپلې پښې سپکې کړي ددغو واقعیتونو په رڼاکې جرګه زموږ په تاریخ کې زموږ دخلکو یوملي دودګرځول شویدي اوله خاص ارزښت اودرنښت څخه برخمنه ده زموږ دهېواد په تاریخ کې ډېرې سترې تاریخي جرګې رامنځته شویدي چې ډیروستر ویښو اوشخړو ته یې دپای ټکی ایښې دي زموږ خلکو دجرګې پرېکړې په بوره ډول عملي کړیدي اوهېواد یې له سترو ګمیزو څخه بچ کړیدي اودیو سوله یېز ژوند لارښوونه یې کړېده کله چې په هېواد کې کومه شخړه را پیداشوی اویادهېواد دزعامت دټاکلو خبره رامنځته شوې ده نو خلکونویو جرګوته مخه کړې ده اودلویو جرګو په جوړولو سره یې خپلې ستونزې ته دحل لاره پیداکړېده کله چې په ۱۷۰۹ زکال کې دقومونو ترمنځ دهېواد د مشرداټاکلو خبره راپورته شوه نولویې جرګې له لارې د قومونو مشران اومخوررا ټول شول اودمشرۍ ټاکنې یې دحاجي میرویس خان په سرکښېښوده اونوروټولوخلکودجرګې پرېکړې په بوره ډول ومنلې په ۱۷۴۷ زکال کې دکندهار په شیرسرخ کې دلویې جرګې په ترڅ کې دقومونو دمشرانوله خوا احمدشاه بابا دهېواد، دواکمن په توګه وټاکل شو دامیرشیرعلیخان دوخت په لویه جرګه کې چې له ۲۰۰۰ څخه زیاتو استازو په کې ګډون درلوده ارزښتناکې مسئلې په کې وڅېړل شوې اوبه ۱۹۱۵ زکال کې دامیر حبیب الله خان دوخت لویه جرګه وه، چې په عمومي نړیواله جګړه کې دافغانستان بیطرفي په کې تصویب شوه په ۱۹۱۹ زکال کې دافغانستان دخپلواکۍ له ګټلو وروسته لویه جرګه وه چې دافغانستان اوشوروي اتحاد ترمنځ یې رسماً اړیکې ټینګې کړې دشاه امان الله خان په وخت کې په ۱۹۲۱ زکال داګست په ۷ مه لویه جرګه وه چې په دغې جرګه کې دبرتانیا وړاندیزونه رد شول اودافغانستان اوشوروي اتحاد ترمنځ یې ددوستۍ قرارداد تصویب کړ په ۱۳۰۱ هجري شمسي کې دجلال آباد لویه جرګه وه، چې دافغانستان اساسي نظامنامه (قانون) په کې تصویب شو په دغې جرګه کې پرېکړه وشوه چې په هرو دریو کلونوکې دې په کابل کې لویه جرګه جوړه شي په ۱۳۰۳ لمریز کال کې پغمانویه جرګه جوړه شوه، چې ۱۰۵۲ تنواستازو په کې ګډون درلوده په دغې جرګه کې پر اساسي نظامنامه بیاغوروشو اوبیایې دشاه امان الله خان له سفره وروسته په ۱۳۰۷ لمریز کال کې هم لویه جرګه جوړه شوه دشاه امان الله خان له واکمنۍ وروسته هم زموږ په هېواد کې دلویوجرګوجوړېدلو دوام پیداکړی دی په ۱۳۲۰ لمریز کال کې چې د۱۹۴۱ زکال سره سمون خوري دنړېوالې دوهمې جګړې په دوران کې لویه جرګه جوړه شوه په ۱۳۳۴ لمریز کال کې په کابل کې دافغانستان دخلکو عمومي لویه جرګه جوړه شوه اوددولت په دفاعي قدرت ټاکیدوشو که څېره راوالنډه کړم داعلیحضرت محمدظاهرشاه، دشهیدمحمدداودخان اودلورله کودتا راوروسته په افغانستان کې د بېلا بېلو نظامونوله خوا لویې جرګې جوړې شویدي چې وروستۍ جرګه یې په ۱۳۹۰ لمریز کال کې دلړم دمیاشتې په ۲۵ مه په کابل کې دوديزه لویه جرګه وه، چې د۲۰۳۰ تنو استازوګډون جوړه شوې وه. دغه جرګه له امریکا سره دستراتیژیک تړون دلاسلیک دځرنګوالي په هکله وه، چې له غور اوپرېکړو وروسته د۱۳۹۱ لمریز کال دغویي دمیاشتې په ۱۲ مه د سه شنبې په ورځ په کابل کې دولسمشرحامدکرزي اودامریکا دولسمشراوباما ترمنځ لاسلیک شوه، چې دامنیتي تړون برخه یې دافغانستان اوامریکا ترمنځ دیولړ شرایطو له مخې همدا اوس تربحث لاندې ده په دغو شرایطو کې ولسمشرحامدکرزي دامریکا له لوري په افغانستان کې دېموره سولې اوامنیت دټینګښت پر ضمانت ټینګار کوي دولسمشرغوښتنه اوشرایط دافغانستان دخلکو کلکه غوښتنه وه اودافغانستان دولت اوخلک دنوموړوشرایطو په عملي کولو کې دافغانستان ملي حاکمیت اوځمکنۍ بشپړتیاوې اوافغانستان دملي ګټو په نظرکې نیولوسره دیو خپلواک هېواد په توګه ساتلې شي، افغان ولسمشرتل داهڅه کړېده چې له امریکاسره دامنیتي تړون په لاسلیک کې له بېړې څخه کار وانه خلي دولسمشردغه دریځ په وړاندې یوشمېر ډلې ټپلې اوسیاسي ګوندونه داسې فکر اوتبلیغ کوي چې ګنې ولسمشر دامنیتي تړون په سر په وضع شویوشرایطو کې خپل ځانته امتیازات غواړي اویه دې هڅه کې دی چې دولسمشرۍ ټاکنې وځنډوي اودخپل قدرت دوام لا پسې اوږدکړي. ددغه رنګه تبلیغ اوځرګندونو په څنګ کې دامنیتي تړون دلاسلیک په اړه دلویې جرګې له جوړېدو سره هم خپل مخالفت ځرګندوي. ددغه رنګه ځرګندونوپه څنګ کې افغان ولسمشر حامدکرزي په وار وار ویلي چې په قانوني ډول حق نه لري یا ولسمشری له ځان ګانځید کړي. دګوندونو اواپوزیسیون ددغو ځرګندونو په اړه دروان کال دچنګاښ دمیاشتې په ۲۱ مه دیکشنبې په ورځ دولسمشرویاند ایمل فیضي په یوه غونډه کې وویل دروان کال دچنګاښ دمیاشتې په ۲۰ مه دهمکارۍ شورا چې له ۲۲ ګوندونو اوائتلافونو جوړه ده په خپل وروستي غږګون کې دراتلونکو ولسمشریزوټاکنو په اړه خپله اندېښنه په ډاګه کړېده ددغوګوندونوچارواکي وایي چې حکومت له امریکا سره دامنیتي تړون په سرد لاسلیک په باب لویه جرګه رابولي اودخپل واک ددوام په لټه کې دی. ایمل فیضي زیاته کړه دلویې جرګې رابلل ځکه مهم دي چې له امریکاسره دامنیتي تړون موضوع یوه ټرلونومهمه اودافغان ولس دراتلونکي ټاکونکې ده، نودهېواد، له ټراویره باید خلک ددې اجازه ولري چې ددغه تړون په اړه خپل نظر ځرګندکړي. دلویې جرګې رابلل یوازې دامریکا دامنیتي تړون لپاره دي په اوسني حساسو شرایطو کې ددولت له خوا له امریکا سره دامنیتي تړون دلاسلیک اوځرنګوالي په اړه دلویې جرګې رابلل دافغانستان داساسي قانون اودافغانستان دملي ګټو دتامین خلاف کار نه دي په تېر تاریخ کې هم دوخت دارتیا له مخې دهېواد دمهمو مسئلو په اړه تیرودولتونوهم وخت په وخت لویې جرګې جوړې کړې اودافغانستان نارینه اوښځو په کې خپل نظر ځرګندکړی اولازمې پرېکړې یې په کې کړې دي چې بېلګې یې مخکې په ډاګه شوې. دهمکارۍ اوسنۍ شورا چې نه یو شمېر ګوندونو اوډلو ټپلو څخه رامنځته شوې ده باید چې دلویې جرګې له جوړېدو څخه اندېښنه اوویره ونه کړي اوپه دغې جرګه کې دهېواد دلوړوګټو دلا تامین لپاره پوره برخه واخلي اوله خپل دولت سره په دغې برخه کې اوږه ورکړي اوخپلې غوښتنې دخپل ولسمشر ددریځ له پیاوړتیا سره ملګرې کړي. جرګه دافغانستان په تیروپړاوونو تاریخ کې دافغانستان دخلکو دسیاسي اومدني ژوندانه دبېل اوسرمختیا یوه نه بېلېدونکې برخه ده، څوچې افغانستان وي اودافغانستان خلک وي نو جرګه به ورسره دهېرې ستونزې په حل کې ملګرې وي. داځکه چې دجرګې ارزښت اودوام زموږ دټولنې دژوندانه بهیر کې یوه ستره اړتیا ده

د روژې په مبارکه میاشت کې باید له اړو وګړو سره مرستې وشي

آبروت

د روژې مبارکه میاشت د اسلام د سپېڅلي دین له پنځو ارکانو څخه یو رکن دی چې هر کال یوه میاشت پر هر بالغ مسلمان باندې د روژې نیول د یو ستر عبادت په شان فرض ګرځول شوې دي. د روژې په نیولو کې ډېر ستر فضیلت پروت دی چې هر مسلمان ته د هغې د نیولو لارښوونه شوې ده. د فضیلت په څنګ کې روژه د برکتونو میاشت هم ده چې ښېګڼې یې ټول مسلمان امت ته رسېږي. د روژې په میاشت کې هر مسلمان اړ دی چې د سهار له سپېده داغه تر ماښامه پورې له هر ډول خوړلو او څښلو څخه ډډه وکړي البته د روژې د نیولو او ساتلو وختونه د اسلام د دیني عالمانو له خوا ټاکل کېږي. روژه پر بډای او غریب یو شان فرض ده خو بډایان کولای شي د روژې په میاشت کې د غریبانو پر حال او احوال پام ولري او له خپلو شتو څخه یوه اندازه هغو کسانو ته ورکړي چې د روژه ماتي له پاره څه نه لري دا کار د نیوي او اخروي ډېره ستره ګټه لري. چې الله (ج) یې خپل بنده ته ور په برخه کوي. دغه راز روژتي مسلمان ددې تر څنګ چې څه نه خوري او څه نه څښي باید د نورو له غیبت، چغلۍ او دروغو ویلو څخه په کلکه ډډه وکړي لاس یې باید ناوړه کارونو ته اوږد نه شي او سترګې یې په ناروا کارونو پسې ونه ګرځي، ځکه دا د توبې او عبادت میاشت ده هر مسلمان بنده باید د الله (ج) په عبادت بوخت وي ځکه چې روژه د عبادتونو او اطاعت میاشت ده هر مسلمان باید دغه راز عبادت او اطاعت ته چمتو واوسي او یو مسلمان د بل مسلمان خیر او ښېګڼو ته دعا وکړي په ټول عمر، خو په ځانګړې توګه په دې میاشت کې باید چاته ضرر ونه رسول شي او د الله (ج) حضور ته هغه بنده ډېر د نیکمرغیو وړ ګرځي چې بل ته یې زیان او ضرر ونه رسېږي. ځکه چې مخکې مو وویل روژه د اسلام د سپېڅلي دین دریم رکن دی او نیول یې فرض دي. روژه د عبادتونو او ښېګڼو میاشت ده روژه د سولې، ډېرو عبادتونو او یو بل ته د مرستې میاشت ده په روژه کې هر څومره لمونځ چې وشي کېږي، هومره ډېره ده د قرآن عظیم الشان تلاوت او د تراویحو لمونځ د روژې یوه ځانګړنه ده د روژې په مبارکه میاشت کې د جنت دروازې خلاصې او روژه د قرآن عظیم الشان د نزول میاشت ده همدارنګه د قدر شپه هم د روژې په میاشت کې ځرګندېږي دا ټولې ښېګنې د مسلمان له پاره دي چې د الله (ج) له خوا یې ورزونه شوې نو په هغه څوک دی چې د دغو ټولو ښېګڼو له دنیوي او اخروي ګټو څخه ډېره ګټه اوچته کړي. هر مسلمان ته لري چې د روژې په میاشت کې له دښمنیو او جنګ جګړو څخه لاس واخلي، له ناوړه کارونو څخه لرې والي نه یوازې د روژې په میاشت کې بلکې هر وخت اړین دی چې مسلمان د بل مسلمان پر وړاندې تورې نه لاس تکړي خو که چېرته د کال په اوږدو کې د مسلمانانو ترمنځ خدای (ج) مه کړه شخړې او یا کومې ناندرۍ رامنځ ته شي نو د روژې مبارکه میاشت د سولې او پخلاینې میاشت هم ده او خوا بدي کسان کولای شي چې په دغې مبارکه میاشت کې یو او بل ته په خلاصه غېږه په اسلامي مینه او ورورولۍ د پخلاینې لاسونه سره ورکړي او پر تېرو خوابدیو او ناخوالو باندې د بطلان کرښه راوباسي دلته اړینه ده چې ووایو افغانستان د اوږدو مودو جګړو قرباني شوي او زموږ دښمنان هم زیار باسي چې د افغانانو په منځ کې جګړې دوام ومومي او د افغانستان د سولې او امنیت په ګډوډولو په دا ډول خپلو ناوړو موخو ته ورسېږي خو که چېرته موږ افغان هر چېرته چې یو او د هېواد په هر ګوټ کې چې ژوند کوو نو ژوند، افغانستان، اسلامیت او انسانیت له موږ څخه غواړي چې د افغانستان د دښمنانو ناوړو موخو ته په سوک خواب ووایو او چانه اجازه ورنکړو چې زموږ پر وینو لوبې وکړي. له روژې څخه یوه موخه هم همدغه ده چې مسلمانان په سوله او هوسانیه کې ژوند وکړي، د یو او بل حقوقو ته درناوی وکړي له جګړو څخه لاس واخلي او له هیڅ شي لاس ته نه راځي او هم په دې اوږدو شمیرو کې څه ګټه نه رارسېدلې ده موږ باید د الله (ج) پر وړاندې زموږ اطاعت زموږ د دنیا او عقبا له پاره د ښېګڼو لاره شي له هرې بدۍ څخه پرهېز ددې مبارکې میاشتې غوښتنه ده او په دغه پرهېز سره زموږ عبادت بشپړېږي، نو راځئ د نیکیو لاره خپله کړو له خپلو مسلمانو ورونو سره مرسته وکړو او له جنګ جګړو څخه لاس پر سر شو دغه راز خدای (ج) دې د روژې ډېر سپېڅلي عبادات د هر چا په نصیب کړي امین

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ماشومانو سره د بېلابېلو چلندونو پایلې

ژباړه: نعیمه غني

تاسو پوهېږئ چې له ماشومانو سره ستاسو د بېلابېلو چلندونو پایلې به څه وي؟ ډېرې کورنۍ له خپلو ماشومانو سره د خپل تفکراو هغه چلند له مخې چې له خپلو مېندو او پلرونو څخه یې زده کړي، چلند کوي او په خواشینۍ سره ډېرې مېندې او پلرونه په راتلونکې کې کله چې ماشومان یې لوی شي وایي، موږ خپلو ماشومانو ته بنه ټوډی، کالي او زده کړې ورکړې، نه پوهېږو چې ولې داسې شول؟ دلته د ځینو چلندونو او د هغوی اغېزې او په راتلونکې کې د ماشوم غبرګون د هغوی په وړاندې یادوو.

چلند او پایله یې

که ماشوم تل تر نیوکې لاندې وي، نو هغه د نورو محکومول زده کوي که ماشوم په جنګ کې ژوند وکړي، نو جنګ او ناندری وکړي، نو د ګناه احساس به ورسره مل وي.

که ماشوم په تشویق او لېوالتیا کې رالوی شي، نو ډاډه او په ځان باوري به وي.

که ماشوم د صبر او زغم په چاپېریال کې رالوی شي، نو هغه به هم صبر او زغم زده کړي.

که ماشوم د ستاینلو وړ وګرځي، نو قدر پېژندونکی به رالوی شي.

که ماشوم د نورو له تأیید سره رالوی شي، نو د خپل ځان ګرانښت زده کوي.

که ماشوم په پېژندګلوۍ او پوهه کې ژوند وکړي، نو له هدف سره ژوند زده کوي

که ماشوم په شراکت کې ژوند وکړي، نو هغه ورکړه او سخاوت زده کوي.

که ماشوم په انصاف او شرافت

به زده کړي. که ماشوم په وېره کې ژوند وکړي، نو چرتي به رالوی شي.

که ماشوم په زړه سوي او ترحم کې ژوند وکړي، نو د ځان لپاره تأسف زده کوي. که ماشوم په ملامتیا کې رالوی شي یا په بازخواست کې ژوند وکړي، نو شرمېدونکی به وي.

که ماشوم په خجالت کې ژوند کې ژوند وکړي، نو هغه له خپل شاوخوا خلکو سره وفاداري زده کوي. که ماشوم په دوستۍ او ملګرتیا کې رالوی شي، نو هغه دا زده کوي چې نړۍ د ژوند لپاره یو ښایسته ځای دی. که ماشوم په سوله ییز چاپېریال کې ژوند وکړي، نو په راتلونکې کې به له رواني روغتیا نه برخمن وي.

روغتیا او ژوند

پې ازموینه او د هغې ډولونه

عطا محمد میاخېل

دا یوه په زړه پورې ازموینه ده چې د بدن د داخلي اجوافو او کانالونو د تفتیش او درملنې لپاره کارول کېږي خو ډوله اندوسکوپي ازموینې د یوه اسطاف فنوونکي پلاسټیکي تیوب په واسطه چې په وروستۍ برخه کې یوه نور لرونکې آله لري د اجراء وړ ده او د تومورو ازموینو په مرسته کولای شو د بدن اجواف مستقیما ووینو، له اساحو څخه بیوپسي واخلو، پولیپونه وړباندې لرې کړو او هم د وینې د بهیدلو مخنیوی وکړو اندوسکوپي د هضمي جهاز په تېره بیا د مرۍ، معدې او کولمو د التهابونو، قرحاتو: لیونو، خونریزیو، تومورونو، پولیپونو (Polyps)، غیر نارملو جوړښتونو او زیات شمېر نورو ستونزو د تشخیص لپاره مرسته کوي

د اندوسکوپي مهم ډولونه په لاندې ډول دي

۱ د خولې له لارې (Peroral Endoscopy) بـه دې اندوسکوپي کې لازمه ده چې تیوپ د خولې له لارې بدن ته داخل شي، ناروغ د مسکنو درملو په واسطه تسکین شي او د خولې د بندېدلو ریفلکس باید د موضعي انستیزي په واسطه نهي شي، که چیرې اندوسکوپي د خولې مرۍ، معده او اثنا عشر له لارې معاینه شي د پان اندوسکوپي (Pan endoscopy) په نوم سره یادېږي او که یوازې مرۍ معاینه شي د ایزوفاګوسکوپي (Esophagoscopy) په نوم او که یوازې معده معاینه شي د ګستروسکوپي (Gastroscopy) په نوم او که یوازې اثنا عشر معاینه شي، دا عملیه د دودونو سکوپي (Duodenoscopy) په نوم سره یادېږي.

2 کولونوسکوپي Colonoscopy په دې ازموینه کې کولونو سکوپ د مقعد له لارې غټو کولمو ته داخلېږي او تومورې کولمې مستقیما د کتنې وړګرځي

دا ازموینه د اسهال: قبضت، خونریزي او د ګېډې د کېښتنی برخې د درد د اسبابو د معلومولو لپاره کارول کېږي. ناروغ ته باید

وویل شي چې خپلې کولمې د غایطه موادو څخه تخلیه کړي او 24 ـــ 48 ساعته مخکې له ازموینې څخه مایع رژیم واخلي تر څو کولون په ښه توګه ولیدل شي همدارنګه ناروغان باید د ازموینې څخه دوه شپې مخکې توصیه شوي مسهل درمل وخوري او یوه شپه مخکې (Enema) اجراء کړي په دغه بهیر کې ناروغان باید خپل اعراض یاد داشت کړي چې د ګېډې خفیف کرمپونه او اسهال معمول دي د ازموینې پرمهال باید لومړی ناروغ ته لاربوونه وشي تر څو مثانه تخلیه کړي او د پروسیجر د مخه ناروغ مسکن او د درد ضد درمل وخوري او داسې وضعیت اختیار کړي چې کولون سکوپ په آسانۍ سره غټو کولمو ته داخل شي. د دې عملې په واسطه کولای شو چې د کولمو له جدار څخه پولیپ پېل کړو چې د (Polypectomy) په نامه یادېږي. خېرنو شودلې ده چې وروسته (Colonoscopic (Polypectomy) په 2 فیصده ناروغانو کې د کولون (Perforation) او په یوفیصد ناروغانو کې خونریزي د اختلاطاتو په توګه لیدل کېږي

3 پروکتوسکوپي (Proctoscopy) د ریکتم د لاندنۍ برخې او مقعدي کانال یوه ازموینه ده لومړی د ګوتې په واسطه ابتدايي ازموینه کېږي، وروسته ازموینه د پروکتوسکوپ په واسطه چې 3 انچه اوږدوالی لري اجراء کېږي. د دې ازموینې په مرسته کولای شو چې بواسیر، پولیپ، فیور، فیستول او ابسه تشخیص کړو

4 سګمویدوسکوپي (Sigmoidoscopy) کولونوسکوپي ته ورته ازموینه ده.

یوازې په دې اسشنا سره چې په دې ازموینه کې د غټو کولمو سګمویید برخه هغه برخه چې د S حرف په څېر د نازله کولون او رکتم تر منځ واقع ده ازمویل کېږي سګمویدوسکوپي د ډېرو فزیکي ازموینو یوه مهمه برخه ګڼل کېږي چې د داخله رنځ پوهانو په واسطه اجراء کېږي تومورې ازموینه د کولون د کانسر، لیونو، پولیپ، تومورونو، خونریزي او نورو ستونزو په تشخیص کې مرسته کوي، ناروغان باید د ازموینې څخه یوه شپه مخکې او یا د ازموینې څخه څو ساعته مخکې د ډاکټر له هدایت سره انما (Enema) شي سګمویدوسکوپي یوه نور لرونکې آله ده چې یوه ذره بیني عدسیه هم لري او ډاکټر ته اجازه ورکوي تر څو د کولون مخاطي غشا معاینه کړي، په اوس مهال د اندوسکوپي په مرسته د تنفسي، کلیوي او مؤنث جنس د تناسلي سیستم ناروغۍ هم تشخیص او تداوي کېږي

چای ـ شین که تور؟ دواړه

په نړۍ کې له اوبو وروسته چای دی چې ډېر د خپلو موارد لري او ورځ تر بلې یې تأثیرات پر بدن جوتېږي مګر له شیدو سره یو ځای مصرف یې نه یواځې چې ګټه نلري بلکې د چای ځینې فواید هم له منځه وړي، همدارنګه ډاکټران توصیه لري چې درمل (تابلیت) باید له چای سره ونه خوړل شي او چای له غذا نه وروسته ژر ونه څښل شي ځکه چې د غذا ځینې مېنرالونه له منځه وړي د مثال په ډول اوسنه چې په خپل ترکیب کې وسپنه لري او بدن خوراً زیات ضرورت ورته لري د غذا له خوړلو سره یوسمت د چای څښل د اوسپنې وسپنه له منځه وړي

شین چای

د امریکا د پنسلوانیا ایالت د محققانو موندنې ښیي چې شین چای سربېره پر دې چې د چاقۍ مخنیوی کوي د قلبي، وریدي، سرطان او ځینو نورو ناروغیو مخه نیسي

تور چای

تور چای په خپل ترکیب کې داسې

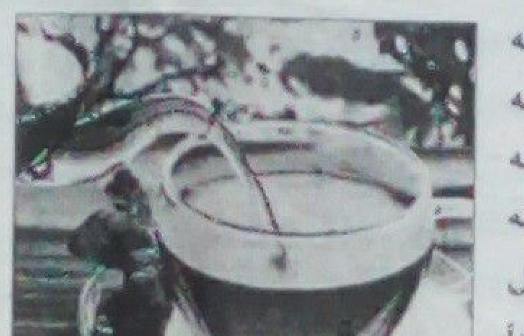

مواد لري چې په بدن کې د غذایي موادو له هضم سره ... او د احتراق عمل ته سرعت ورکوي په دې ترتیب سره د چاقۍ مخنیوي، علمي تحقیقات ښیي چې تور چای په لنډه موده کې د غاښونو سرېښ اندازه څو سانتي متره کموي، همدارنګه تور چای داسې مواد لري چې د هډوکو د خوړل کېدو پوسېدګي څخه مخنیوی کوي د تور چای په ترکیب کې چې کوم الیګالوکاتیخین ماده وجود لري د خولې د ساري ناروغیو مخنیوی کوي او همدا ډول په خوله کې سرطاني غدې له منځه وړي په داسې حال کې چې پر نورسالو او سالمو غدو منفي تاثیر نه اچوي د چای ورځنی دوز څلور ګیلاسه سودل شوی دی هیره دې نه وي چې چای مدرر دی او په زیاته پیمانه اوبه له وجوده خارجېږي ضرور ده چې د چای په څنګ کې اوبه هم وڅښل شي

په افغانستان کې انټي بیوټیک څنګه کارول کېږي؟

حوا نور ربانونه اړوي، یو غړی رغوي، خو بل داسې اغېزمنوي، چې یا یې درملنه ناشونې ده. په تېره بیا لکه په افغانستان کې اوسنی کارېدونکې دواګانې، چې له ګټې یې زیانونه ډېر دي باید هغه وشي، چې له بوټو او طبیعي ګیاوو څخه د درملو لپاره کار واخېستل شي، لکه زرګونه کاله پخوا، چې د مصر ډاکټرانو کارول، هغه مهال د مصر طبابت د نړۍ غوره طبابت یادېده، ځکه هغوی د ناروغیو درملنه پر طبیعي بوټو کوله کاریوهان وایي د انټي بیاټکو ډېر کارول ستونزې رامنځ ته کوي، ناروغان ورسره عادت کېږي بدن یې په غټ میکروب بدلېږي چې د درملنې په وخت مرسته نه کوي. کاریوهان وېره لري چې په دغسې حالاتو کې د یو کوچنی زخم درملنه هم نه کېږي. اوس اروپایي چارواکي په دې هکله سره غږېږي څنګه کولای شي چې په ګډه کار وکړي او یو نوی انټي بیاټک جوړ کړي چې ناروغانو ته یې په ورکولو کې احتیاط وشي اروپایان دې پایلې ته رسېدلي، چې د ټابلېټونو پر ځای له طبیعي بوټو د درملنې لپاره ګټه پورته کړي، ځکه د طبیعي بوټو درملنه ګټوره ده. تالیبې که له بوټي څوا د یوه رنځ په مخنیوي کې مرسته کوي، خو له بلې کېدو مخنیوی وکړي

ډاکټر محمدحسین ((کلکاني))

د روږدو کسانو د درملنې په درې سوه بستریز روغتون کې ناروغانو ته ښې اسانتیاوې برابرې شوې دي

دهرې ورځې په تېرېدو سره پرښه بې توګو د روږدو کسانو شمېر مخ پر ډېرېدو دی حکومت او چارواکي اړدي، چې د ښه یې داروګانو داستعمال مخنیوی وکړي دغه کسان دې ته اړتیا لري، چې د مخدره توکو له کارونې څخه لاس واخلي او په روغتونونوکې یې درملنه وشي له یو نیم کال راهیسې د ځنګلک په سیمه کې د روږدو کسانو د درملنې لپاره د عامې روغتیا وزارت له خوا درې سوه بستریز روغتون جوړ شوی چې په کې ډېر شمېر روږدي هېوادوال بستر او تر درملنې لاندې نیول کېږي، خو د روږدو کسانو د شمېر د ډېروالي له امله نورو لویو د درملنې روغتونونو ته ډېره اړتیا لېدل کېږي په دې اړه زموږ خبریال د عامې روغتیا وزارت د روږدو کسانو د درملنې د درې سوه بستریز روغتون له کاردینانور ډاکټر محمدحسین (کلکاني) سره مرکه کړې، چې تاسې درنو لوستونکو ته وړاندې کېږي

پوښتنه: څرنګه، چې لیدل کېږي د روږدو کسانو شمېر مخ پر ډېرېدو دی، نو د روږدو کسانو د درملنې درې سوه بستریز روغتون کومې آسانتیاوې د دغو ناروغانو د درملنې لپاره برابرې کړې دي؟

ځواب: د روږدو کسانو د درملنې روغتون په پوخل د درې سوو ناروغانو د درملنې ظرفیت لري په تېره بیا هغه روږدي کسان، چې کوم کورونه له ستونزې سره مخ دي، دغه کسان د کابل سیند پرغاړو او په ځینو نورو خرابونوکې سره راغونډېږي او کله ناکله د کابل ښاریانو لپاره د خوړونې لامل ګرځي دوزیرانو شورا د پرېکړې له مخې درې سوه بستریز روغتون په پیل کې د دوه سوو کسانو د بسترولو ظرفیت درلود، خو اوس د دغه روغتون ظرفیت درې سوو کسانو ته لوړ کړای شوی دی موږ په دغه روغتون کې د ناروغانو لپاره ښې اسانتیاوې برابرې کړې، دوی ته جامې ورکول کېږي، ځکه دوی په داسې خرابونوکې ژوندکوي، چې جامې یې داغوستوونه وي او همدا راز د حمامونو اسانتیاوې موهم ورته برابرې کړي دغه ناروغان د ۴۵ ورځو په موده کې زموږ تر درملنې لاندې نیول کېږي موږ په دغه روغتون کې، ښه تکړه داروپېژندنې ډاکټران او همدارنګه تولنیز کارکوونکي لرو درمل ناروغانو ته په وړیاتوګه ورکوو ناروغانو ته د روغتیایي تورمولو برابره دوډۍ ورکول کېږي کله، چې د روږدو کسانو د درملنې موده بشپړېږي، پر ځای یې نور روږدي کسان بستریږي یا هم دغه پراوېږي پلی کېږي زموږ سیمه ییز ډاکټران او ټولنیز کارکوونکي د روږدو کسانو د اوسېدنې سیمې ته ورځي او توضیحات او څرګندونې ورته کوي، چې دوی په خپله خوښه حاضر او روغتون ته زموږ موټروپه واسطه رالېږدول کېږي او په روغتون کې ورته ټولې اسانتیاوې برابرې شوې دي دغه اسانتیاوې د کابل په ښارکې د روږدو کسانو لپاره برابرې او د عامې روغتیا وزارت د ډېرمختیایي بودیجې له لارې تمویلېږي نورې اسانتیاوې لکه د ځان پاکولو او د لاسونو پاکولو د استعمالونه، صابون، د غاښونو برسونه او ټولې هغه اسانتیاوې، چې دوی ورته اړتیا لري د دوی په واک کې ورکول کېږي

پوښتنه کله، چې د روږدو کسانو د درملنې موده بشپړېږي او له روغتون څخه رخصتېږي، تاسې کومې چارې د دغو تداوي شویو کسانو لپاره ترسره کوئ، چې بېرته نشې ته مخه ونه کړي؟

ځواب موږ دغه تداوي شوي کسان هڅوو او همدارنګه د کار او ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو له وزارت سره هم اړیکې لرو هغوی دلته راځي، د روږدو کسانو نومونه ثبت او خبرې ورسره کوي دغه وزارت ځینې پروګرامونه لري، چې تداوي شوي کسان روزي او بېلابېلې حرفې او مسلکونه ورزده کوي او ان تردې، چې کار هم ورته پیدا کوي، خو دغه بهیرزمایه اند په بشپړ ډول دملو وړنه دی، ځکه دغه وزارت دوی ته کار نه شي پیدا کولی او یوه لویه ستونزه ده، دغه پروګرام ترڅنګ موږ یو دفاروږد پروګرام هم لرو دغه پروګرام له مخې تل معتادینو ته سپارښتنه کوو، چې روغتون ته راشي په

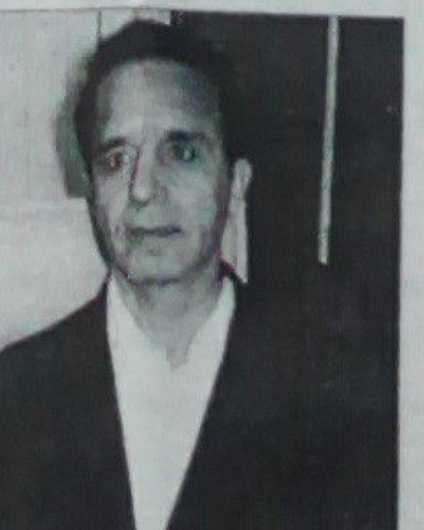

ډاکټر محمدحسین کلکاني

تېره بیا هغه کسان چې په کابل کې کور او ژوند لري، هغوی تعقیبوو، چې نشه هیره کړې دغه روږدي کسان په اوونۍ کې یو یادوه ځله راغواړو تر یو کال پورې موږ دغه ناروغان تعقیبوو، چې دوی په دې موده کې بېرته مخدره توکوته مخه کوي او که نه؟ خو د کاریدا کولو اسانتیاوې زموږ په واک کې نشته

پوښتنه دملګرو ملتونو دمخدره توکو ځانګې څلور کاله وړاندې په افغانستان کې د روږدو کسانو درملنې یوه احصائیه وړاندې کړه ددغې احصائیې له مخې د روږدو کسانو شمېره تردې یو میلیونو ته رسېده، اوس د روږدو کسانو شمېره څومره لوړه شوې؟

ځواب په ۲۰۰۹ کال کې د ملګرو ملتونو ځانګې UNODC د روږدو کسانو یوه داحصائې سرشمېرنه دعامې روغتیا وزارت په مرسته خپره کړه په دې احصائیه کې په افغانستان کې د روږدو کسانو شمېره ۹۴۰۰۰۰ کسانو ته رسېده، خو له هغه وخته تراوسه بله کومه احصائیه او سرشمېرنه نه ده ترسره شوې اوس د روږدو کسانو شمېر مخ په ډېرېدودی او موږ داسې یوه نوې سرشمېرنه په واک کې نه لرو

پوښتنه مخدره توکوته دخوانانو او نورو هېوادوالو دمخه کولو دمخنیوی لپاره موکومې روغتیایي لارې چارې غوره کړې دي؟

ځواب دعامې روغتیا وزارت په دې اړه ځینې فعالیتونه لري، دبینګې په توګه په حوماتونو، ښوونځیو او دخلکو دګڼې ګوڼې په سیمو کې دمخدره توکو له زیان څخه خلک خبروو او دپوهې کچه یې لوړوو دایوازې دعامې روغتیا وزارت دنده نه ده، بلکې دپوهنې حج او اوقافو او دکورنیو چارو د وزارتونو دندې هم دي او همدارنګه ټول هغه وزارتونه، چې په دې بهیرکې ښکیل دي، دا یې دنده ده، چې دعامې روغتیا وزارت په مرسته دمخدره توکو زیانونو د ټوونیو زده کوونکو ته تشریح کړي زموږ دتجربې له مخې دغه پړاونه سګرټ څکولو څخه پیل کېږي او اوس چلم او قلیان هم تر رواج موندلی دی زموږ یو شمېر خوانان په قصدي توګه غواړي، چې په مخدره توکو روږدي شي موږ ځینې خوانان وینو، چې دسګرټو په منځ کې نشه یي توکي کاروي او یا دسګرټو فلترونه غوړوي او له دې لارې دوی ته نشه پیدا کېږي دغه نشه دوی دعادي سګرټو په څکولو نه شي پیدا کولی دغه نشه یي توکي پر خوانانو په پیل کې ورپا وشل کېږي، خو کله چې پرې روږدي کېږي، بیا دوی ځینې اړ کېږي، چې دغه نشه یي توکي دپیسو په وړاندې ترلاسه کړي په دې توګه خوانان پر مخدره توکو روږدي کېږي همدارنګه ځینې نورې شبکې هم فعالیت کوي، چې خوانان دچلم یا قلیان له لارې نشې ته اړباسي، خو موږ دخلکو او خوانانو دپوهاوي بهیر پرمخ بیایو، نودپوهنې وزارتونو دندې دادي، چې تبلیغي چارې داعلانونو او دمکتبونو نه لارې ترسره کړي او خلک دمخدره توکو له زیانونو څخه خبر او پوه کړي او دخوانانو د روږدي کېدو مخنیوی وکړي

پوښتنه تاسې د روږدو کسانو د درملنې په درې سوه بستریز روغتون کې وروسته له دې، چې د ناروغانو د درملنه بشپړېږي په دې روغتون کې له خیتوتداوي شویو ناروغانو څخه کار اخلئ؟

ځواب موږ کله، چې روږدي کسان تداوي کوو د درملنې پرمهال د انشخیصوو، چې ځینې کسان د چارو په ترسره کولوکې اغېزمن او د یسو تجربو خاوندان دي موږ دغه کسان درضاکارانو په توګه او په ځینه خوښه په روغتون کې داوړدې مودې لپاره پر کارګومارو، په دې موده کې د روغتون له خوا تر څارنې لاندې نیول کېږي او که چېرې خانونه ښه وځلوي او موږ ددوی نه وړتیا څخه ډاډمن شو، د کار ګرانو، مامورینو او مدیرانو په توګه یې مقرروو او ترې کار اخلو مور په دې تنده موده کې ۵ تنکره کسان له دغې ډلې رسماً پر کار ګومارلي دي له دغو کسانو څخه د روغتون دکار په توګه هم کار اخلو د استخدام شویو کسانو معاشونه له لس زرو تر اوولس زرو افغانیو پورې ټاکل شوي دي دغه کسان په روغتون کې قرنطین دي، په دې مانا، چې له روغتون څخه د وتلو حق نه لري، چې دوی بیا مخدره توکو ته مخه ونه کړي، منفي فکرونه دیو کال په موده کې ددغو کسانو له ذهن څخه وځي او پر نورمالو کسانو بدلېږي، چې یوټنې ته دخدمت جوګه شي

هېواد ـ نوري

ادبي پاڼه

د پښتو ځوان غزل(د پښتو غزل تنقیدي جاج)

څېړندوی حبیب الله رفیع

قصیده یا بوللـه ، په عربي ادب کې یو بنیادي صنف ، (ژانر) دی، چې د عربو د جاهلي په دوره کې یې ډېره وده کړې وه او عربو به ډېر ارزښت ورکاوه، تر دې، چې پیاوړو شاعرانو به د قصیدو مسابقې سره کولې او د عکاظ په بازار کې او د مکې په دیوالونو به یې ځړولې او نور شاعران به یې ادبي مقابلې او ځواب ته رابلل. په بوللوکې به داسې ستاینې او غندنې کېدلې، چې کله کله به د عربو په قبایلي جګړو کې وویلې شوې، نوې جګړې لوري به یې بدل کړ او بانللي جګړه به یې وګټله. د بوللې د ژبني اغېزې لپاره به د بوللې په سر کې یو ډېر پیاوړی ادبي تمهید او داسې قوت، عذوبت، جذابیت او کشش به یې درلود، چې اورېدونکي به یې داسې راکښود، چې بیابه یې تر پایه بوللې ته غوږ ایښی و او دده پر جذباتو او احساساتو به یې لوبې کولې. د غزل دې تمهید ته یې تشبیب،نسیب یا تغزل وایه، چې د مینې او ښکلا په ستاینو به ولاړ و او الفاظ به یې دومره خواږه او رانه وو،لکه له ګلابو، چې شات جوړ کړي او دومره خوشبویه او رانه وو، لکه له ګلابونو چې عطر جوړ کړي؛ د؛ ښکلې توږلي، ځلېدلي، مهین کړي او قالب کړي الفاظ په حقیقت کې هغه ژوبني ښتې وې، چې د غزل مانۍ پرې ودانېږي، خو د عربو په ګرمو او تبجنو دښتو او صحراوو کې بوللې خپله دا نازولې لور تل په اوږه ګرځوله او نه یې پرېښودله، چې پر دې سره ځمکه پلې شي، پښې یې وسوځي او پایې نور وجود د ګرمي په غشو داغمي شي، د دې تل پر اوږه سپرې غزلې وجود ډېر نازک او مهین و، د مینې او محبت خبرې به په کې وې او بایې د طبیعت ښکلاوې ستایلې او یادولې. د غزلې لکه څنګه یې،چې بدن نازک او تنکی و، همداسې یې ګامونه او قدمونه هم واړه او لنډ وو، د تشبیب او تغزل بیتونه به ډېر لږ وو، له پنځو بیتونو پیلېدل او تر پنځلسو بیتونو اوښتل، سره له دې چې بوللـه سوولو بیتونو ته رسېدله د غزلې خبرې هم لکه د ماشوم غوندې خوږې او وړې وې، په هر بیت کې به یې یوه خبره بشپړېدله او بل بیت به بله خبره درلوده، لکه د هوسۍ،(غزال)، غوندې به یې چې په خپل چټک تګ کې یو ګام پر ګل ږدې، بل پر چمن، یو توپ له چینې له اچوې بل له شېلې له، غزلې به هم په یوه بیت کې یوه خوږه خبره کړې وه او په بل بیت کې به پسته خبره، خپرولکې د غزلې خبرې د مینې راز بولې او د مینو د زړه خواله. پارس او خراسان یا لرغونې افغانستان ته هم د اسلام د سپېځلي دین له راتلو سره عربي ادبیات زموږ سیمې ته راغلل؛ لومړی زموږ شاعرانو هڅه وکړه، چې عربي ژبه زده کړي او په عربي ژبه شعرونه ولیکي، خو بیا داسې شاعران پیدا شول، چې د عربي اشعارو په قالبونو کې د خپلو ژبو دالفاظو سپین او سره وځلوي او د عربي غوندې شعرونه ووایي که څه هم زموږ په ژبو کې له پخوا نه ولسي ادبي قالبونه او ژانرونه موجود وو، خو عربي نه ورته ژانرونه هم رامنځته شول او په ځانګړې توګه ژرکاله وړاندې په غزنوي دوره کې د دري غلا قصیدې وویلې شوې او بیا په خاص ډول سلطان محمود غزنوي په غزني کې په سوونو شاعران راټول کړل او ډېرې لوړې او په ادبي بلاغت او فصاحت کې په سوونه بوللې یې وویلې او خراسان ته د عربي قصیدې له راتلو سره چې کله دري قصیدې رامنځته شوې، نو همدا وخت، د وخت پیل وړو شاعرانو د غزل ماشومه هم د بوللې له اوږې نه را کوزه کړه او ددې سیمې په ورښېمنه ځمکه یې د ناز قدمونه واخیستل او د ادب په ورشو کې یې ځانګړی منزل پیل کړ، خو ښکلا او نازکي یې نوره هم زیاته شوه او د مینې خوږې خبرې یې لوړې هم خوږې شوې.پښتو ژبې سره له دې چې له ویدې او اوستایي دورې نه خوږه ولسي او پخوانۍ زړه شاعري درلوده، د عربي شاعرۍ سوغات یې هم په ځمکه وله غورځاوه، بوللې، غزلې، څلوریزې او د عربي شعرونو نورو اصنافو ته یې هم هرکلی ووایه، خو د خپل ادب رنګ یې هم ورکړ، د عروضو پر ځای یې د خپل تونیک سیلابیک رخت جامې ور واغوستې؛ خو سکښت یې په هم هغې بیانې وکړ، چې عربي بوللې ، غزلې او نورې ورباندې پرې کېدلې او په دې ترتیب به یې دامیلمنه کورنه کړه دغزنې له دربار سره لکه څنګه چې د غور دربار سیاسي سیالي درلوده، همداسې یې ادبي سیالي هم پیل کړه او د غزني د دربار دپخو بوللو غوندې یې پخې بوللې را منځته کړې،چې د شیخ اسعد او ښکارندوی شهکار بوللې تر موږ هم را رسېدلې او د خوښې او غم تشبیبونه یې هم د هغه وخت د خوږو او ترو پېښې، خواوښه او پاخه ادبي انځورونه لري

لکه څنګه چې د بوللې صنف پښتو ته راغلی و، همداسې غزلې هم د پښتو ادب په ورشو خپل پاسته او غزالي قدمونه کېښودل او په هماغې خوږه ، مهینه او عنبرینه ژبه یې له پښتو سره د زړه خواله وکړه، د مینې خبرې یې وکړې او د مینې رازونه یې بیان کړل. د شو معلوماتو له مخې لومړی خل اکبر زمینداوري د غزل پیلله د پښتو ادب پر غولې پلې او د ژوند زمینه یې ورته برابره کړه او هم هغه خوږه ژبه یې ورکړه چې د غزلې غوښتنه وه.

د خپل ځان له حیرانیه څه ویل کړم
د عشق ویر به تل په خپله پښول کړم

خو ځرنګه چې د پښتونخوا پر سیمه تل د پردو یرغلونو د تیرې او جګړې اوروته بل وې، داوخت هم کوډ تیمور پر هېواد ناتار جوړ کړی و ، نو څکه ددې اور دود د پښتو غزل د غزال سترګو ته هم ورسېده او د اکبر په یوه غزل کې یې داسې ځان ښکاره کړ

د مغولو تیمور هسې په اور وسوم
چې به هېر په دې ماتم زمینداور کړم

او نه دې سره سم د پښتو په رنګین ګلشن کې د پښتوغزل منزل پیل شو او دمینې درازونو تر څنګ د ژوند د رمزونو او خوندونو تصویرونه هم په کې راغلل، روښانیانو تصوف، چې چنګیزیانو له ښارونو وښلی و او غرونو غاړونو ته یې شړلی و، بیرته د مبارزې میدان ته راوویست او ورسره یې تصوف ته د ادب او غزل ژبه هم ورکړه د دوی غزل د تصوف ارالې درلودې، خو ادبي پېرایې یې تر او تې وې، ارزانې تش د غزل ساده قالب تصوف ته ورکړ، خو میرزا او دولت،مخلص، کریمداد او نورو روښاني شاعرانو خپلو تصوفي غزلو ته ښایسته ادبي رنګونه هم ورکړل اود غزل ادبي غوښتنې یې پرځای کړې

خوشحال بابا د غزل ژباب ته نوي ترنګونه او نوي رنګونه ورکړل؛ هم یې د مضمونو نو راز راز غمي په کې کېښودل،هم یې د هنر او ادب رنګین رنګین رنګونه او ځلېدونکې رنګونه ورکړل او د پښتو ادب په ځانګړې توګه د غزل رنګین دور پیل شو، د خوشحال باباګنو زامنو او دپښتونخوا دخپانډ ادبي استعداد لرونکوشاعرانو د غزل په ګلبن کې نوي ګلبوټي ډډغوټ کړل او په پښتو غزل کې لاهوتي غمي نو رحماني او لافاني انګازې را پورته شوې؛ چې د پښتو ادب دنیا او فضا یې د هنر په ژیلو پرځو ووینځله او په خوشبو او په نغمو یې وپالله پوره دوه سوه کاله د پښتونخوا په ګلبن کې د غزل پرځې او وږمې خورې وې. له خوشحال، رحمان، هجري، قادر او بیا شیدا او پیرمحمد ته ورسېدې، خو بیا ... بیا یو خل د غزل دا تاند بوټی مړاوی شو ، رنګینې او ښکلایې له لاسه ورکړه، خو په ځنګ کې یې د مثنوي ګلبوټي په وده کې شو او په لګونه کېږي په کې لیک شوې او په خپل ادبي رنګ یې رنګ شوي

پېړۍ واوښتې د غزل بوټی همداسي مړاوی پاتې شو او ډېر لږګلونه په کې وغوړېدل، خو د شلمې پېړۍ په راپېدلو سره چې د پښتو پر ټولو بوټو د هنر نوي بارانونه وشول. دپښتو غزل ګلبوټي هم بېرته تازه او تاند شو او د نویو ګلونو تابیا یې وکړه

حمزه بابا د دې پېړۍ مخکښ شاعر و چې دپښتو نوي غزل مالیاري او پالنه یې وکړه او د پښتو غزل انګو ته یې خپلو ویښو سره ور ولېږدول.

سنا په انګو کې د حمزه د وینو سره دي
نه شوې د پښتو غزله ځوان زه دې بابا کړم

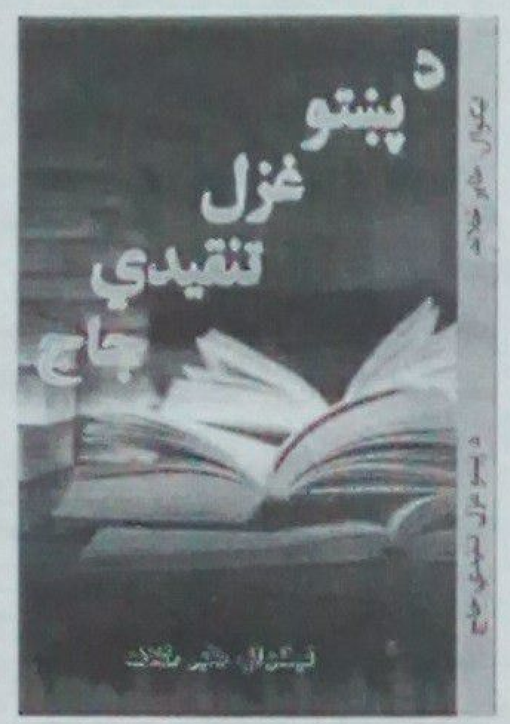

او په دې یې لوټه او یې ساری خدمت یې د غزل د بابا لقب وګاټه.

حمزه بابا د پښتو د نوي غزل یوه نوې باغچه سموره کړه او د نوي غزل ګې بوټي په کې نیال شول او په پښتونخوا کې بوخل بیا د غزل بې رنګین او ګلورین شو او

لابه ډېر ګلونه وا شي په دې باغ کې

ستاسو په لاس کې کتاب د همدې نوي غزل، د همدې ځوان غزل او د همدې شلمې پېړۍ د پښتو غزل په خط و خال لیکل شوی او ځوان لیکوال یې د نویو غوښتنو، نویو پوښتنو او نویو تلازماتو په رڼا کې په پښتو غزل څېړنه کړې او د ځوان غزل ځانګړنې ، ښکلاوې او خلاوې یې په کې شمېرلې دي

د کتاب لیکوال ښاغلی طاهر خلاند یو تیاند او هڅاند ځوان دی، چې د افغانانو د هجرت د سرګردان ژوند په سرګردانیو کې د پښتونخوا په ګوټ ګوټ کې ګرځېدلی، خو ده چې له دې سر ګردانیو کومه ښه ګټه اوچته کړې، هغه داده چې د خپل ادبي ذوق له مخې یې د پښتونخوا په هرځای کې له لیکوالو او شاعرانو سره راشه درشه کړې او د یوټې له ادبي کتاب نه یې د خپلې ادبي مطالعې تنده ماته کړې ده، د شاعر په توګه یې خپل شعرونه هم شاعرانو ته اورولي او ددوی شعرونه یې هم اورېدلي او له محیطي مطالعې سره یې، کتابي مطالعه هم کړې او له دې ټولو نه یې ادبي یادداشتونه راغونډ کړي او بیا پښتو نوي او ځوان غزل ته خیر شوی، د هغې په ښکلي مخ یې د حمزه د وینو سره هم لیدلي او د را وروسته پخو او ځوانو شاعرانو حواړه هم

خلاند په خپله څېړنه کې د ځوان غزل ځانګړنو ته، هنري نوښتونو، نویو تعبیرونو.تصویرونو او خوږلتونوته متوجه شوی، دپښتونخوا په ګوټ ګوټ کې یې نوښتګر او خوږ ژبي غزلبول شاعران لټولي او د هر یوه د غزل ښکلې یې را بر سېره کړې، څېړلي او څېړلې دي او په دې ترتیب یې زموږ مخې ته د ځوان غزل یو بشپړ تصویر درولی اود هغه ښکلاو ته یې کېښولې یو

د کتاب تر ښلابلو سر کلیونو لاندې ښېل ښېل مطالب لري چې مهم سرلیکونه یې دادي

۱ **تخلیقي کمښت او ډېروال رجحانات**
په دې لیکنه کې چې د سریزې پر ځای یې بولې « د پرې، د یو کلي کېدو » تېل شوې نظریه د ښکلاک یوه نوې کربه بوټي چې زموږ ذهن د تخلیق له لورې نه د تقلید او تکرارټ لورې ته را کاږي او زموږ لیکوالي او لیکوالان یې له نوي بحران سره مخ کړي دي چې ګران لیکوال په دې برخه کې له بحرا نه د راوتلو لپاره رغنده وړاندیزونه لري

۲ **د شلمې پېړۍ غـزل پـه نویو پراوونو کې**
دا د کتاب بل سرلیک دی، چې لومړی په شلمه پېړۍ کې دپښتو ادب په بدلونونو غږېږي او د تیوګې او ادب ترمنځ همغږي څېړي او بیا د پښتو غزل مخینې او سوابقو ته ځي او له اکبر زمینداوري نه پل پسې را اخلي، روښاني دورې ته راځي او ددې دورې د شاعرانو د ساده غزل ارتقایي بهیر څېړي، بیا خوشحال بابا تـه را رسېږي، چې د پښتوغزل زرین دور راپیلوي او بیا د دې دورې ځینو شاعرانو لکه قادر خان، اشرف خان هجري او بیا د لسان الغیب رحمان بابا پر غزلیز نوښت غږېږي، بیا موشګاف عبدالحمید ته را رسېږي او بیا د دې مکتب نازکخیال لارویان کاظم شیدا، علي خان، پیرمحمد کاکړ، میرزا حنان او کامګار ختک ستایي او ددوی په یو شمېر بیتونو تکیه کوي

نو دې تمهیدي خبرو وروسته د شلمې پېړۍ غزل ته راځي چې دا د دې څېړېز کتاب اصلي او بنیادي موضوع ده.

لـه همدې ځایه ښاغلي خلاند په پښتونخوا کې د غزل په قلمرو کې مزل پیلوي، د نوي غزل ښتګر حمزه بابا درشل ته ورځي، د غزل جاج او انځور ونه یې اخلي او له حمزه بابا سره دا خبره مني « خوک چې په پښتو کې غزل لیکي نوزما د وینو رنګ به په کې وي» وریسې د شلمې پېړۍ د مشرانو غزلبولو شاعرانو په لټه روانېږي، د سمندرخان، قلندر، پـرلي، ایوب صابر، طاهر کلاچوي سیف الرحمان سلیم او بیا د پښتونخوادګېو غزلبولو شاعرانو ادبي ګلبونو ته په پېښور کې، په ننګرهار کې، کوټه، کندهار، پکتیا، بنو او نورو سیمو کې سر وردننه کوي او د غزل رنګ او بوی یې څېړي، ښکلاوې، ځانګړنـاوې، نازکي او باریکۍ یې شمېري او خپل بحث د خو ښخمو غزلبولو شاعرانوپه ستاینه او کرنه پای ته رسوي.

۳ **دپښتو غـزل او بدلونونو موحـد حمزه بابا.** د کتاب درېیم بحث دی چې د حمزه بابا په تصوفي او اجتماعي رنګونو رڼا اچوي.

۴ د کتاب څلورم بحث تصوف او پښتو غزل دی، په دې بحث کې ۷ مخ

ولسي ادب یا فولکلور

په کاکړیو غاړو کې د ځایونو نومونه

څېړونه_ علي محمد مګل

کاکړی غاړې لکه لنډی، د پښتو په شفاهي او فولکلوري ادب کې ستر ځای لري، یو بیته دي، چې لومړی نیم بیتي اودوهمه نیم بیتي یې په اتو او یا اوو هجاوو سره ویل کېږي، قافیه یې سره برابره وي، د پښتانه ولس په تېره دکاکړو د ژوند په هره برخه کې په مینه، خوند او تس سره ویل کېږي ، چې موږ به یې دلې د سیمو او ځایونو په برخه کې وړاندې کړو

پنجاب

چې پښتنې کالي دې پرېښوه
داپنجابي کالي دې اور واخله
مینه

پنجاب، دبرتانوي هندیو څنډن او پخوانۍ ایالت و، چې دبرتانوي هندشمال لوېدیځ ایالت یې جوړ کړي و پنجاب په (۱۹۴۷ م کال) کې په دوو بېلو برخو یعنې ختیځ پنجاب اولوېدیځ پنجاب باندې ووېشل شو، چې دوېش اوتقسیم له مخې یې ختیځ پنجاب په هندپورې تړلی دی، چې دټول پنجاب دریمه برخه خاوره اونیمایي نفوس اووګړي پکې ژوندکوي، دوېش له مخې لوېدیځ پنجاب په پاکستان پورې تړل شوي دي پنجاب ، چې لـه نامه څخه یې ښکارېږي، دسندرود اودریاب دپنځو مرستیالانواومعاونینو یعنې جیلم، چناب، راوي، بیـس اوستلج دردونو اودریابونو ترډېرو اوبو لاندې مځکه جوړوي دپنجاب مځکه ډېرو اوبو له برکته، ډېره په غله اودانه کوي، ډېره سموره مځکه اوشین وطن دی په غلو اودانوبرسېره سابه اومېوه هم لري، چې ډېر ایېره لرونکي اوحاصل خیز وطن دي

دپښتوشیر پښې ژبې، دولسي ادب په ډېرغالي ډول اوژانرکاکړي غاړو کې یې هم یادونه په خاص اندازکې شوې ده، چې دژړک استاد، دلاس له فیضان څخه په دلې موږ ورته غوږ اوخیرشو

دپنجاب توري برکې
نن مه هواسي دسري خولي
(کاکړي غاړې، ۲۷۸ مخ)

چې پښتنې کالي دي پرېښوه
زاړه دي مه شه پنجابي کالي په
مینه
(لنډی)

پېښور

سترګې دې ځندپېښور دی
بـل تـرې چاپېردتو دو زلفو
دېوالونه

دپېښور (پشاور، پېښاور) تاریخي سیمه ، د (۳۰۰ ق م) نه مخکې تـاریخ اولېږـه لیک لـري، ډېروتاریخ پوهانو، ددې سیمې اوځای په باره کې جلا جلا نظریې ورکړې دي دوی پېښور په بېلو بېلو نومونوسره یادکړی دی کوموپوهانو، چې ددې سیمې ګوښې ګوښې نومونه اخیستي دي، مرام اومقصد یې همداپېښور دی

چینایي ګرځند تاریخ پوه فاهیان په (۴۰۰ق م) کې داسیمه لیدلې وه اوده پولیوشا) په نوم یې په خپله سفرنامه کې کېلي ده. بل سیلانې تاریخ پوه هیوتسنګ په (۵۴۰ ق م) کې پېښور لیدلی ، چې داسیمه یې د(پولیوشاپولا_ پولو شاپولاپایرشاور) په نوم بللې ده. همداشـان مسعود اوالبیروني په لسمه اویوولسمه پېړۍ کې پېښور د (پرشاور) په نوم یادکړی دی، چې داکبر مغلـي پاچاترزمـاني پورې په همـدې نوم سره یادېږده ؛ دپېښور اوسنی نوم اکبر مغلي پاچاایـښی دی. دپېښور مرکز اوتوله سیمه دپېښور په نوم سره یادېږي

پېښور دختیځ طول البلد په ۷۱ درجو ۲۵ دقیقو ۷۲ درجو ۱۵ دقیقو اودشمالي طول البلد په ۳۳ درجو ۴۰ دقیقو ۳۴ او۲۵ دقیقو کې پروت دی دپېښور ختیځ تـه مردان د ۴۵ کیلو مترو په واټن داباسین روداوسیندسره سرحد جوړوي؛ ختیځ ته یې دنیلاب غاښې، چې پېښور لـه کوهاټ نـه بېلوي اوباتې نور سرحدونه یې دآزاد پښتونستان له سیمو سره تړلي دي، په دې ډول چې جنوب ته یې د حسن خېلو او اپرېدو دره ، لوېدیځ تـه اپرېدي اومهمندګورپیو سیمې پرتې دي، شمال ته یې دکابـل سیند په لـوري دمومـندو قبیلې اوسي اوداسرحد تروږسک پورې رسېږي، همدارازشمال تـه یې ملاکنډ اوشمال ختیځ تـه یې دمردان علاقه پرتـه ده، دپېښور ټول ارتوالی اوپلنوالی (۲۹۵۶) کیلو متره مربع دی

دپېښور سیمه لـه دریوو خواوو څخه دغرونو په منځ کې پرته ده، یوازې ختیځې خواته یې غرونه لیدل کېږي، دپېښور په منځ کې دکابل سیند اودریاب بهېږي ، دپېښور شمالي اوجنوبي سیمې تېتوالی لري، پېښور ډېره شنه اوزرغونه سیمه ده، په پېښور کې ډېر سیندونه بهېږي

دپېښور تاریخي ښار، دپښتونستان دډېروښکلیوښارونوله جملې څخه شمېرل کېږي اودتیمورشاه دژمي دساړه وخت پلازمېنه اوپایتخت و، هغه به ژمې په دغه ښارکې په خوشالی تېراوه

قاضي میراحمدشاه رضواني دپېښور په باب داسي وایي

دپېښور علاقه دانګرېزانوپه زمانه کې سرحدي صوبه بلل کېده، یوه آباده شنه اوښېرازه سیمه ده، ددې علاقې لمر ختواوختیځ تـه کشمیراومغربي پنجاب، لمر لوېدوتـه یې داپرېدو اووزیرو ملک ، شمال ته یې ملاکنډ، سوات اوجنوب تـه یې بلوچستان پروت دی، دپېښور رقبه (۲۸۰۰۰) مربع میله ده، چې رضواني یې په اړه داسې کښلي اوویلي دي، چې دخیبر اواټک ترمنځ دپېښور ملک دباغ آرم نمونه اونـه ده، ښېرازه ځمکه ، خوږې اوبه ، ښې مېوې ،ګڼ باغونـه اوښایسته حلک یې دښدارو دي

دپېښور ښکلې اوزرغونه سیمه، په کاکړیو غاړوکې یاده شوې ده، چې دمحمدصادق ژړک استاد پـه لـوی اثرکې یې ، داېوه کاکړی زماله نظره تېره شوه،

ورته خیر به شو
اندېښنوسخلګۍ یم
اوس پېښور پرسوړا ږدم
(کاکړي غاړې ۱۶۱ مخ)

حانانه ولې شوې بې مینې
دپېښور په نیم ګرې مې خښې دینه
(لنډی)

دوکی

دکاکړو د ډېر تاریخي نومیالي لوی وطن په ډېروړو وړو سیمو اوځایوکې ډېرې وړې علاقې اوکلي شته، چې یو له هغو څخه د دوکی نوم هم دیادولو وړ دی، دوکی دیوه ښه سمور ځای نوم دی، خو مین، عاشق اولالـي تـه دق ښکاري، ځکه دمحبوبې دیدن یې په کې نه کېږي، لـه دې کبله یې یاد په دق سره کړی دی، په کـاکړي غـاړو کې د دوکی یاد راغلی دی، چې موږ به یې دځایو ددغې وړې توګې اواثر په پاېو اولمن کې ورته په مینه ځای ورکړو، له ښه مرغه چې داستاد ژړک دکتاب له فیض اوبرکت څخه به یې دلې یاد تازه ، روڼ اوخوندي کړو

دوکی دق بوري زندان دی
ژوب د دوو جنومیان دی
(کاکړي غاړې ۲۸۶ مخ)

دوکی ته راشه غم خومه که
که نورڅه نه وو شودې
یې به درکومه
(لنډی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرهنګ ، هنر ، اقتصاد او ټولنه

د ملک شمس الدین اکا دا کیسه هم د افغانستان د غمیزې د لړۍ یوه کړۍ ده

فضل هادي حمیدي

د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۲مه به د سهار لمانځه وخت و . ناڅاپه د راکټ او بمونو اوازونه جوړ شول، زما د کور ۸ غړي او ۷ تنه د کاکا زامن بې رانه د سترګو په رپ کې د مرګ په خوب ویده کړل. په دغې ورځ د سالنګونو بو کور هم بې ویره او بې شهیده پاتې نه شو ..

که د افغانستان هر کوټ ته ولاړ شې، لو خامخا به دغسې بو له درده ډک داستان واورې. خامخا به د بوه مظلوم افغان په کونځي کونځي اینده کې دغه راز بو لړزوونکی داستان ولولې او که له کالې سخت زړه ولرې، هم به خپله خلکو له دومره وژلو چې اندازه به ونه لرې. د ملک شمس الدین اکا دا کیسه هم د افغانستان د غمیزې د لړۍ یوه کړۍ ده. هغه هم د یوې داسې پیښې شاهد دی چې کیسې یې لا هم د یو فلم د صحنې په توګه د هغه په زړه او ذهن درانه او ژور نښونه پریښې دي. هغه سړی له ۱۳۵۸ کال راهیسې چې روسانو پر افغانستان یرغل وکړ، ډېر دردونه ولیدل، مګر له هېواده د تیښتې او مهاجرت هیڅ نیت او اراده یې ځکه نه لرله چې دا خاوره ورته تر هر څه خوږه وه او دا یې غوره ګڼله چې که مرګ هم وي، نو په خپله خاوره دې وي. خو مرګ په خپله ده ته هیڅ ونه ویل، مګر دا یې د خپلې کورنۍ د ۱۵ مړیو او جنډونو ویر ته پرېښود. ملک شمس الدین د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۲مه ډېرې چغې وکړې، هیڅا یې فریاد وانه وربېده، بلکې د ژمې د بچو واورو په کفن کې نغښتو غرونو یې هم د فریاد او ژړا انګازې بېرته د ده تر غوږونو ور ونه شړلې. دی اوس ۶۳ کلن سپین ږیری دی او لا هم د پروان ولایت د سالنګ په اهنګرانو کلي کې د همانه بمبار د شوي کور په انګړ کې اوسي چې یو وخت یې د ړېدلو دیوالونو ترمنځ د ۱۵ خپلوانو مړي ورته

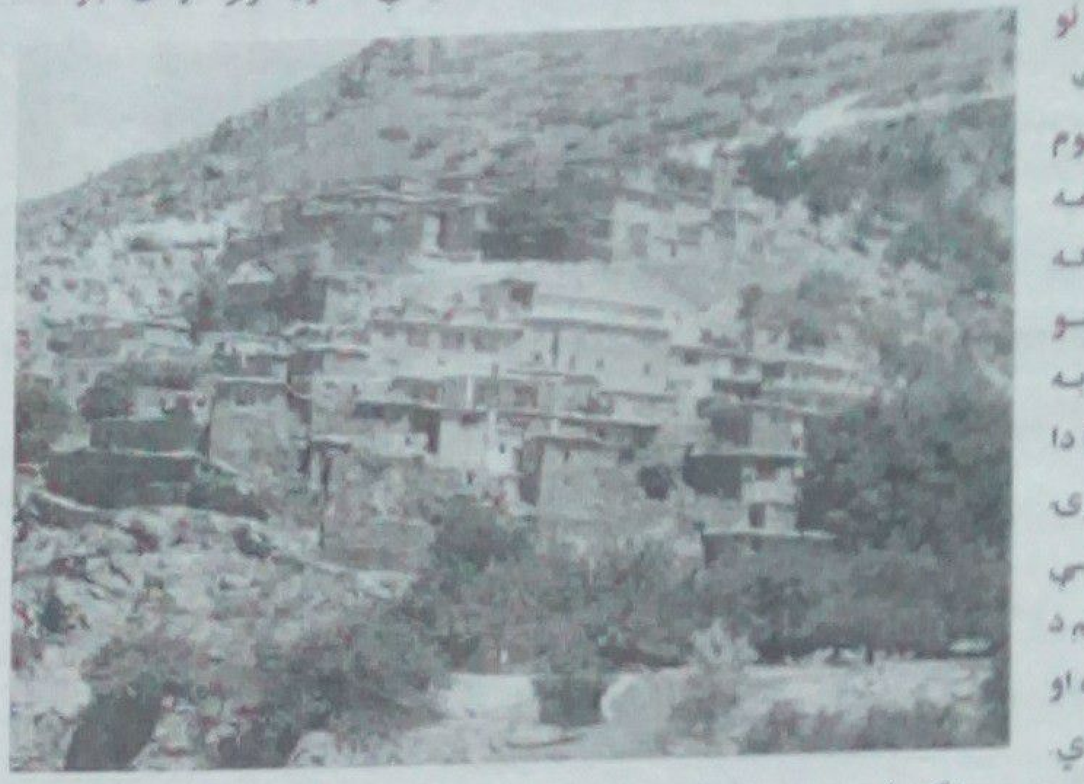

په کې ایښي وو. هغه وایي، د روسانو د یرغل په ورځو شپو کې دومره تکلیف ور ونه رسېده، خو له هغې ږدي نس کاله وروسته ور رسېدلی درد به یې هېڅکله هېر نه شي .. روسان مونږ ته راغلي وو چې مونږ ته دي لاړې وخو باید ډرې راباندې ونه شي، خو حکومت هم ورته ویلي وو چې دلته درباندې برید شوی دی، باید خپل تدابیر کلک ونیسي، مونږ لمانځه ته تیاری نیوه ، اودس مې وکړ او د دروازې تر درشله مې خان ورساوه چې ناڅاپه مې په غوږونو کې کړنګار جوړ شو، بو سکاټ توغندی راغی او د سالنګ په دره کې ولګید، دا نو روسي بوخیان راوتلي او په سالنګ کې یې عام وژنه پیل کړې وه .. دا به نو اینه د سهار ۲ بجې وخت و، خو څوک بوه هم نه شول چې بېرته څنګه او څرنګه اسمان خپل تور څادر وغوړاوه؟ ځکه له سهاره تر ماښامه پر روسانو د بو سکاټ لګېدلو په بدل کې له کور، موټر، دوکان، جومات او له بل هر ځایه عام خلک رااېستل کېدل او بیا پرې روسي بوخیانو د مرمیو باران جوړاوه .. د میندو له خنګه یې هم هلکان اېستل او وژل یې، د مارېکر تر څلور بیمو بچو څوک هم حتی د خان په حالت نه پوهېده. بلکې هر چا فکر کاوه چې که مرګ او قیامت راغلی، نو دا افت بواړې پر دوی رانازل شوی دی .. په دغه ماښام روسان ولاړل، خو ملک شمس الدین تر دربو ورځو پورې د خپلو کلیوالو د مړیو په راټولولو اخته و، درې ورځې وروسته ټول شهیدان یو ځای ته راجمع کړای شول، چې وشمېرل شول، نو روسانو د ۱۳۶۷ سالنګیانو خوالسه سپیڅي ټلپل کړې وې، بوازې دا نه بلکې په دغو شهیدانو کې یې د ملک شمس الدین د کورنۍ برخه هم نه وه هېره کړې .. زما پلار، ورور، دوه وریرونه، زما مېرمن، درې اولادونه، اووه د کاکا زامن او نور ډېر یې شمېره کلیوال یې زما نه شهیدان کړي وو، په دغې ورځ داسې څوک نه و چې په کور کې ورته روسانو یو شهید نه وي پرېښی .. د غم په دغې تیاره ورځ د شمس الدین ټول کلی او د سالنګ دره په وینو ولمبېده او اسمان یې په ماتم کې تور څادر واغوست: څو کله چې دوی خپل مړي د اهنګرانو له کلي څخه د اولنګ سیمې ته د ښخولو په نیت یوړل، نو بیا هلته ورته د مزار شریف دهدادي قلعې فرقې د مړیو د ښخولو او هدیرې جوړولو اجازه نه ورکوله .. بیا مو په همدغې دښته کې یو ډېر کم ځای پیدا کړ او شهیدان مو په کې خاورو ته وسپارل، د اهنګرانو کلی مو د اوسېدو وړ پاتې نه شو او د بغلان خنجانو ته راکډه شوو، څلور کاله مو هلته تېر کړل، هیڅا راسره د خدای په نوم هم مرسته ونه کړه او بېرته خپل کلي ته راستانه شوو .. له دې غمیزې وروسته، که په سالنګ کې د نورو کورنیو غم له غرونو زورور و، نو پر ملک شمس الدین خو بیا د خپلې کورنۍ د یتیمانو غم بیخي اووه اسمانونه راټیټ کړي وو، په بوازې خان یې د سردې ۲ یتیمانو ورېرونو او خپلوانو پالنه کوله او دا چاره تر ډېره عمره د ده پر غاړه وه .. اوس هم دا بوج په زړه وړم، هیڅ کومه بشري اداره رانغله او نه یې زانه زما د شهیدانو د کیسې پوښتنه وکړه، اقتصادي ستونزو تر پوزې راوستی یم .. د ملک شمس الدین دوی په کلي او دره کې د روسانو له خوا د خلکو دا وروستی ټول وژنه د دوی د زړه اخري پرانس و، چې پر دې مظلوم ولس یې ووېست، ځکه له دې پېښې دوه ورځې وروسته د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۶مه نېټه د روسانو وروستي پوځي ډلګی هم تیښې سترګې د حیرتانو د بندر په پله واوښته. دا پوځي ډلګی د جنرال بوریس ګروموف په مشرۍ رهبري کېده او شاته یې بیخي د لیدلو نوان نه درلود، جنرال ګروموف په هغو شیبو کې چې د حیرتانو له پله څخه تېرېده داسې ویلي وو .. په دغو وروستیو شیبو کې په خپل بدن کې ستره ډیمګړتیا احساسوم، ځکه په خپله مخه کې تورتم او مبهمه راتلونکې او ترشا له منځه تللې تاریخ وینم.. پر روسي لښکرو د افغان ولس دا بریا د روسانو وتل، دومره په اساني سره ترلاسه نه شوه، بلکې د افغان مېړني او مجاهد ملت الګولیو او د افغانستان د خلکو د ملیونونو تنو شهیدانو او معلولینو او معیوبینو د وینو برکت و چې دغه پاک او سپېڅلی ارمان ته لاسرسی پیدا شو.

د افغانستان جهاد روسان، دې پایلې ته راوستل چې اقرار وکړي، پر افغانستان د روسانو یرغل یوه ستره ماتې او تېروتنه وه چې د نورو لپاره د عبرت په درس کېدلی شي.

د مشهور هندي شاعر ژړا

دغه فلم د مشهور هندي څغاستونکي ملکها سنګ د ژوند کیسه کوي په دې وروستیو کې د هندي فلمونو لپاره د شاهکار سندرو لیکوال مشهور شاعر جاوید اختر په عام محضر کې وژړل. د نوموړي د ژړا سبب د نوموړي د خپل زوی فرحان اختر فلم دی. دغه .. فلم بهاګ ملکها بهاګ .. نومېږي فرحان اختر د خپل پلار د ژړا په باب د خسرو پر مهال وویل، چې دغه فلم د هندوستان د مشهور څغاستونکي، اتهلیټ ملکها سنګ د ژوند په باب جوړ شوی. د هغه په وینا د فلم لیدو پر مهال چاپې زما پلار له د خپل ژوند هغه شیې ور په زړه شوې، چې له ډېرو سترو ستونزو یې تېر د صبر کاسه یې لبکوړېدو وه. هغه زیاته کړه .. پلار مې له داسې سختیو ګاللو او پرله پسې هڅو او هاند وروسته بوه په بلې پسې بریاوې تر لاسه کړې، د هغې جذبې او ورسره مخالفتونو په یادولو سره چاپې و نه توانېد خپل شدید احساسات کابو کړي. هغه له چاپې د خپل ژوند د مبارزې له کړاوه ډکې ورځې وریاد شوې ..جاوید اختر دا مهال د هندي سینما له وتلیو سکرېپټ لیکوالو او شاعرانو څخه یو دی

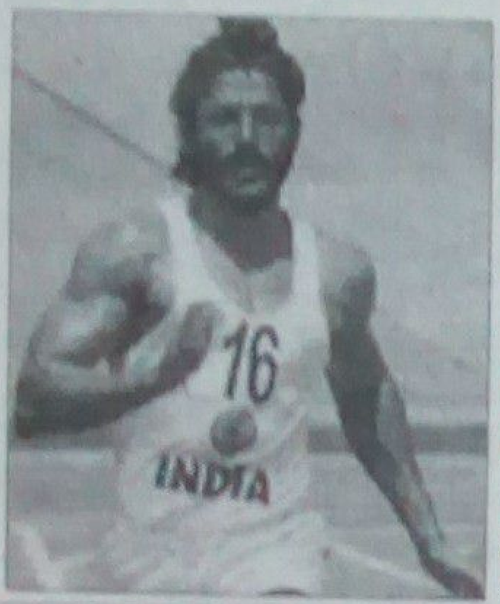

یوې ترکۍ نجلۍ له کېلې پلاستیک جوړ کړ

د ترکیې د استانبول د یوې لېسې زده کوونکې له دوه کاله څېړنې وروسته بریالۍ شوه چې د کېلې له پوستکي څخه پلاستیک جوړ کړي. د فرانس پرېس خبري اژانس د راپور له مخې شپاړس کلنه الیف بیلګرین توانېدلې چې د کېلې له پوستکي څخه داسې پلاستیک جوړ کړي چې د کېلولو او سیمولو د پوښلو لپاره ېکارېږي حاضردمه پلاستیک تر ډېره حده له تېلو جوړېږي خو د الیف بیلګرین اختراع، چې د امریکا د ساینټیفیک په نوم ساینسي مجلې تایید کړې، د چاپېریال د ککړولو له مخنیوي سره مرسته کولې شي له تېلو څخه جوړېدونکي پلاستیکونه د هوا او چاپېریال د ککړولو تر ټولو مهم عامل ګڼل کېږي یېڅله بیلګرین وایي چې د نوبل د جایزې ګټونکې ساري کوري یې ایډیال شخصیت دی. الیف بیلګرین له د پنځوس زره ډالرو سکالرشیپ ورکړې. خو دا خپلو علمي او ساینسي کارونو له دوام ورکړای شي

ښځه او ټولنه

لاسته راوړنې لا زیاتې هڅې غواړي

د ملګرو ملتونو د ماشومانو د ملاتړ سازمان یونیسف، دفتر د میندو د وضعیت په اړه خپل خوارلسم نړیوال راپور په کابل کې خپور کړ.

دا دفتر هر کال یو راپور خپروي، ترڅو د ۱۷۶ هېوادونو د میندو او نویو زېږېدلیو ماشومانو روغتیایي وضعیت څرګند او د ښه والي لپاره یې هڅې وشي. د دې دفتر د ۲۰۱۳ کال په راپور کې د افغانستان د میندو د وضعیت په ښه کېدو کې خورا زیات پرمختګ لیدل شوی چې د خوښۍ وړ دی. په تېروکلونو کې افغانستان یو له هغو لسو هېوادونو څخه و، چې د میندو او ماشومانو روغتیایي وضعیت پکې خورا بد و، خو اوس دا هېواد توانېدلی چې له ډېر بد وضعیت څخه د ډېرښو بدو هېوادونو په کتار کې راشي. په تېرو کلونو کې به له هرو ۱۰۰۰۰۰ میندو څخه ۱۶۰۰ تنه یې د ماشوم د زېږولو پر مهال له نړۍ څخه تللې، خو اوس له هرو ۱۰۰۰۰۰ څخه ۳۲۷ تنه میندې خپل ژوند له لاسه ورکوي. د ماشومانو د ملاتړ د دفتر مسوول اکبر سباوون وایي، د نویو زېږېدلیو ماشومانو روغتیایي وضعیت ښیي چې د میندو او دغو ماشومانو د روغتیایي وضعیت له ښه کېدو سره سره په دې لار کې لا زیاتو هڅو ته اړتیا ده. د نوموړي په خبره، په هېواد کې د میندو د روغتیایي وضعیت د ښه کېدو په لار کې د پرمختګ علتونه روغتیایي مرکزونو ته لاسرسی او د دې مرکزونو زیاتوالی، د میندو د پوهاوي د کچې لوړوالی او د ماهرو قابله ګانو په موجودیت کې د ماشوم زېږول دي. هغه د دې لاسته راوړنې په اړه چې ؛ زموږ هېواد د ۱۷۶ هېوادونو له ډلې څخه په ۱۴۶ نمبر کتار کې دی، وایي .. د میندو د مړینې د کچې راټیټېدل، له زېږون څخه دمخه د سټنډرډې پالنې برکت دی، د روغتیایي پاملرنو او آسانتیاوو په کچه کې زیاتوالی، له دې آسانتیاوو څخه د میندو دګټې اخیستنې په کچه کې زیاتوالی، د ژوند په معیارونو کې د ښه والي رامنځته کېدل د دې پرمختګ مهم علتونه دي ..

د پام وړ، خو لږ بدلون

د ۲۰۱۳ کال دا راپور همدارنګه ښیي چې د میندو لپاره تر ټولو ښه هېواد فنلنډ او تر ټولو بد هېواد کانګو دی. د دې راپور پر بنسټ، مخکې تردې نه له هرو ۴ تنو ماشومانو څخه یو تن یې ۵ کلنۍ ته له رسېدو څخه دمخه خپل ژوند له لاسه ورکاوه، خو نن له هرو ۱۰ تنو ماشومانو څخه یو تن یې له منځه ځي. د همدې سازمان د شمېرو له مخې، مخکې تر دې نه په سلو کې ۱۹ زېږونونه د ولادې د برخې د یو ماهر په موجودیت کې سر ته رسېدل، خو اوس په سلو کې ۳۴ زېږونونه د قابله ګانو په موجودیت کې سر ته رسېږي سره له دې چې په سلو کې ۹۰ میندې د زېږون ترمنځ د واټن له مېتود څخه باخبره دي، خو بوازې په سلو کې ۱۶ له دې مېتود څخه کار اخلي او همدا وجه ده چې هره افغانه مور په منځنۍ توګه ۶ ماشومان لري.

د نرسانو کمه شمېره

د میندو د مړینې د کچې په لوړوالي کې یو مهم علت د نرسانو کمه شمېره ده. که څه هم نن سبا د افغانستان په ګوټ ګوټ او روغتیایي سیستم کې لږ دې ۵۵۱۱ تنه ښځینه او نارینه نرسان شته، خو د روغتیا وزارت دا شمېره کمه ګڼي او وایي، باید په سلو کې الیا نه ورسېږي. په عامې روغتیا وزارت کې د روغتیایي خدمتونو د وړاندې کولو د برخې مرستیاله ناجیه طارق له افغانو کورنیو غواړي چې خپلو نجونو ته اجازه ورکړي، خو نرسنګ زده کړي. ځکه د دې په وینا، د افغانستان په دودیزه ټولنه کې ډېر نارینه دې ته نه حاضرېږي چې خپله خور یا مور نارینه ډاکټر یا نرس ته ورولي .. د ښځینه نرسانو شمېر په هېواد کې ډېر کم دی، په تېره بیا په لېرې پرتو سیمو او ولسوالیو کې .. نوموړې وایي، د موجوده ښځینه او نارینه نرسانو شمېر ۵۵۱۱ تنه دي چې دا د هېواد د اړتیا په سلو کې ۵۰ هم نه شي پوره کولای .. او که جنسیت ته هم پاملرنه وکړو، نو دا شمېر په سلو کې ۸۰ کم دي .. د کابل پوهنتون د معالجوي طب د پوهنځي مشر ډاکټر سید قمرالدین حافظ په دې باور دی چې نن سبا د روغتیایي خدمتونو د وړاندې کولو لپاره د مسلکي او باظرفیته نرسانو سخته اړتیا ده، ځکه د هغه په باور د درملنې د بهیر په ښه ترسره کېدو کې نرسان ستر رول لوبوي. د عامې روغتیا وزارت ادعا کوي چې په هېواد کې د شو روغتیایي خدمتونو په وړاندې کولو او ښې پالنې سره توانېدلي چې د میندو او ماشومانو د مړینې کچه راټیټه کړي. د معالجوي طب رئیس ډاکټر سید قمر الدین حافظ وایي، د لوړو زده کړو وزارت په مرسته به د نرسانو لپاره د لیسانس او حتی د امکان په صورت کې د ماسترۍ زده کړو پروګرام هم ولري، خو تر ټولو ستره ستونزه د امنیت نه شتون دی چې په ورکېدا سره به یې د نرسانو او قابله ګانو شمېر هم زیات شي. نوموړي د دولت له مخالفو ډلو نه غواړي چې امنیت ته دې ګواښ نه متوجه کوي، ترڅو په لرې پرتو سیمو کې د نرسانو د روزنې شرایط برابر شي. د استقلال روغتون د نرسنګ د برخې یو تن مسوول نجیب وایي، د نرسانو ستونزې هومره هم نه دي چې ویل کېږي. د هغه په وینا، نن سبا د روغتیا وزارت په مرسته نرسنګ سټنډرډېږي او تر بوه حده سټنډرډ شوې هم دي .. نرس د طب لپاره د ملا د تیر حیثیت لري او د ناروغانو خدمتګاران دي، خو په خلکو کې د پوهې د ټیټې کچې له کبله ورسره ناسم چلند کېږي، خلک نرسانو ته د سپکاوي په سترګه ګوري، پر ډاکټرانو او نرسانو لفظي او فزیکي بریدونه شوي، خلک باید له دوی سره سم چلند وکړي .. اوسمهال په ټول هېواد کې د قابله ګانو شمېر ۳۵۰۰ تنو ته رسېدلی او افغان چارواکو دا هوډ کړی چې تر ۲۰۱۶ کاله پورې به دا شمېره ۶۵۰۰ تنو ته ورسوي نن ورځ په افغانستان کې د هرو ۱۰ زرو تنو لپاره یو ډاکټر موجود دی، په داسې حال کې چې نړیوال معیار د هرو ۱۰ زرو تنو لپاره ۲۳ ډاکټران دي، په سلو کې ۲۵ روغتیایي کارکوونکې ښځې دي او د هېواد نه هرو څلورو روغتیایي مرکزونو څخه یو یې د ښځینه روغتیایي کارکوونکو له کمي سره مخ دی.

د میندو بله روغتیایي ستونزه

د غبرګولي په ۱۲مه د ولادي فیستولا د له منځه وړلو نړیواله ورځ په کابل کې په داسې حال کې ولمانځل شوه چې د عامې روغتیا وزارت د چارواکو په وینا، له هرو پنځو تنو ښځو څخه چې اسدادي زېږون کوي، یوه یې د ولادي فیستولا له ناروغۍ سره مخ وي.

د عامې روغتیا وزیره ډاکټره ثریا دلیل وایي، ولادي فیستولا بوازې یوه روغتیایي ستونزه نه ده، بلکې د دودیزو، ټولنیزو او اقتصادي بعدونو درلودونکې ده چې زیاتره یې وزلې او بې سواده ښځې ترې اغېزمنې کېږي .. د همدې لپاره لازمه ده چې د ښځو د پوهې کچه د هغوی د روغتیا او د امیدوارۍ د دورې په اړه زیاته شي .. د هغې په وینا، د هېواد د نفوسو له شمېرې څخه په سلو کې شل امیدوارې ښځې جوړوي چې له دې ډلې څخه ډېره کمه شمېره بوازې یو ځل له زېږون څخه مخکې روغتیایي خدمتونو ته لاسرسی لري، خو نوموړې دا هم زیاتوي چې په تېرو پنځو کلونو کې د عامې روغتیا وزارت د ډاکټرانو او پرستارانو له خوا په ولادي فیستولا د اخته ۵۵۵ ناروغانو درملنه شوې ده. زموږ په هېواد کې د ولادي فیستولا د ناروغۍ د درملنې بوازې دوه مرکزونه د ملالۍ او کیور په روغتونونو کې د ملګرو ملتونو د نړیوال سازمان د وجهې صندوق په مرسته فعالیت لري چې د ناروغانو د درملنې ترڅنګ د هغوی د درملو لګښت او نور لګښتونه، له د لارې د کرایې لګښت هم د دې صندوق له خوا ورکول کېږي.

اغېزمنې لاسته راوړنې

له ۲۰۰۳ میلادي کال راپدېخوا نړیوال بانک د افغانستان د بیارغونې له صندوق سره یوځای په ټولیز ډول د روغتیا له سکټور سره ۳۳۵ میلیونه ډالره مرسته کړې ده. ټاکل شوې ده چې د افغانستان د بیارغونې د صندوق تمویلوونکي د اروپایي اتحادیې په ګډون ۲۷۰ او افغان دولت ۳۰ میلیونه ډالره نور د دې پروژې د تمویلولو لپاره برابر کړي. د عامې روغتیا وزارت چارواکي وایي، په

تېرې یوې لسیزې کې په ۱۱ هغو ولایتونو کې د روغتیایي مرکزونو شمېر درې برابره زیات شوی چې د نړیوال بانک له خوا د تمویل شوېو پروژو تر پوښښ لاندې دي، یعنې د روغتیایي مرکزونو شمېر له ۱۴۸ نه ۴۲۴ مرکزونو ته رسېدلی. له ۲۰۰۰۰ څخه زیاتو سیمه ییزو روغتیایي کارکوونکو چې نیمایي یې ښځې جوړوي، لازمې مسلکي زده کړې تر لاسه کړې او د هېواد بېلابېلو سیمو ته لېږل شوي چې په پایله کې یې د زېږونونو ترمنځ د واټن راوستو لپاره روغتیایي مشوره ته د ښځو او واکسین ته د ماشومانو لاسرسی زیات شوی دی. د هغوی په وینا د یادې پروژې له پیل څخه دمخه د روغتیایي مرکزونو او روغتیایي ښځینه کارکوونکو شمېر په سلو کې ۲۵ و او اوس په سلو کې ۷۴ ته لوړ شوی دی، همدارنګه د روغتیایي فعالو مرکزونو شمېر له ۴۹۶ مرکزونو څخه څه باندې ۲۰۰۰ مرکزونو ته رسېدلی چې دې ټولو فعالیتونو په هېواد کې د ماشومانو د روغتیا د ساتنې او د میندو د مړینې د کچې په راکمېدو کې مهمه ونډه لرلې ده. له وروستیو پرمختګونو سره سره د روغتیا برخه زموږ په هېواد کې له زیاتو ستونزو سره مخ ده، د نویو زېږېدلیو ماشومانو او له پنځو کالو څخه د کم عمره ماشومانو د مړینې او د ماشومانو د خوارځواکۍ کچه د نړۍ د نورو هېوادونو په پرتله لوړه ده. په سلو کې ۵۵ له پنځو کلونو څخه کم عمره ماشومان له مزمنې خوارځواکۍ څخه رنځ وړي او ښځې او ماشومان د ویټامینونو او منرالونو نه جدي کمښت سره مخ دي. همدارنګه په هرو دوو ساعتونو کې یوه افغانه ښځه یا نجلۍ له امیدوارۍ سره د تړلو علتونو له کبله خپل ژوند له لاسه ورکوي او د دې یو علت دا دی چې نجونې له بلوغته سمدستي وروسته واده ته مجبورېږي او په داسې حال کې ماشوم زېږوي چې هغې لا پخپله هم ښېره وده نه وي کړې

غ ـ ملاحت

افغان اولمپیک کمېټې پرمختیایي بودجه نه ده لګولې

د افغانستان د اولمپیک د ملي کمېټې مشر د یو شمېر لوبغاړو د سرټکولو او د کلنۍ پرمختیایي بودجې د نه لګولو له کبله ولسي جرګې ته غوښتل شوی و، پر ظاهر اغبر داسې تورونه

پر ښاغلي اغبر تور لګېدلی چې ګواکې نړیوالو سیالیو ته د لوبغاړو د استولو په برخه کې د مور او مېرې چلند کوي

پورې شوي چې ګواکې نړیوالو لوبو ته د لوبغاړو د استولو په برخه کې دوه مخیز چلند کوي، بلکه دا چې وايي په ۱۳۹۱ لمریز کال کې ابله د ۳۱ سلنې پرمختیایي بودجې پر لګولو توانېدلی دی. د اولمپیک د ملي کمېټې مشر دا تورونه رد کړي دي. د ولسي جرګې د روغتیا او بدني روزنې کمېسیون د اولمپیک د ملي کمېټې مشر ظاهر اغبر له نړیوال اولمپیکه د برونزو مډال راوړونکي افغان لوبغاړي روح الله نیکپا او یو شمېر نورو لوبغاړو د شکایتونو پر بنسټ وربللی و. پر ښاغلي اغبر دا تور هم لګېدلی چې ګواکې نړیوالو سیالیو ته د لوبغاړو د استولو په برخه کې د مور او مېرې چلند کوي. د افغانستان د اولمپیک د ملي کمېټې مشر ظاهر اغبر په دې لګېدلي تورونه بې بنسټه وبلل او بي بي سي ته یې وویل چې د لوبغاړو د نیوکو پر اړه مخامخ له هغو سره غږېدلی دی. د افغانستان د اولمپیک ملي بنسټ مخکې له دې هم له لوبغاړو سره په دوه مخي چلند تورن شوی و. همدا راز د اداري درغلیو او د فدراسیونونو د مشرانو د ټاکلو په برخو کې له نیوکو سره مخامخ و او یو ځل خو دا قضیه لوی څارنوالۍ ته هم رسېدلې وه. خو د یاد شوي بنسټ مشران دا ټول تورونه ردوي

د سپورټ نړۍ

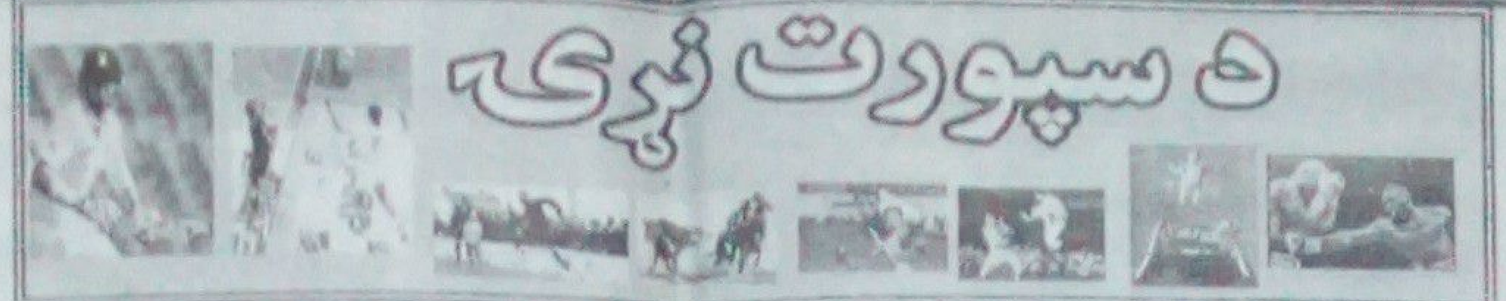

کرېکټ د ښوونځیو په نصاب کې شاملېږي

د افغانستان د پوهنې وزارت په پام کې لري چې په راتلونکي کال کې کرېکټ د ښوونځیو په تعلیمي نصاب کې ورزیات کړي. دغه هدف ته د رسېدو لپاره د افغانستان د کرېکټ بورډ او د ښوونې وزارت ترمنځ یو تړون هم لاسلیک شوی دی. له شک پرته چې په تعلیمي نصاب کې د کرېکټ ورزیاتول دغې لوبې ته لا ډېر خوان مینه وال ورمات کړي او د دې ترڅنګ به یې ځینې پام وړ او مهم لوبغاړي هم له دغې لارې ومونډل شي. په پام کې ده چې کرېکټ له دویم ټولګي نیولې تر دوولسم ټولګي پورې په تعلیمي نصاب کې ورزیات شي. د افغانستان د کرېکټ بورډ اجرائیوي مشر نور محمد مراد بي بي سي ته وویل "له دویم تر شپږم ټولګي پورې به زده کوونکو ته د کرېکټ اساسي زده کړې ورښودل کېږي، او له شپږم تر دوولسم ټولګي پورې به یې عملي چمتووالي لپاره د ښوونې وزارت او کرېکټ بورډ څخه ګډه یوه کمېټه جوړه

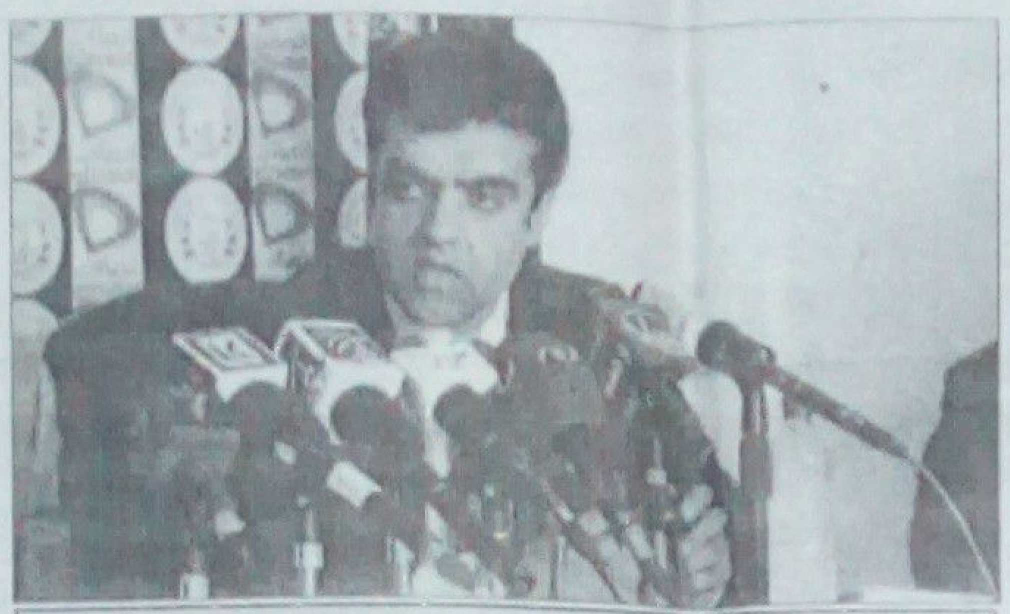

د افغانستان د کرېکټ بورډ اجرائیوي مشر نور محمد مراد بي بي سي ته وویل "له دویم تر شپږم ټولګي پورې به زده کوونکو ته د کرېکټ اساسي زده کړې ورښودل کېږي"

کرېکټ ور ښودل کېږي چې دا د نویو لوبغاړو د موندلو او د روزلو پر اړه هم ښل کېږي" ښاغلي مراد وویل ډېر ژر به د دغه نوي سپورټي نصاب د شي، کمېټه به د دغه نوي مضمون لپاره نوي ښوونکي او په کرېکټ پوه کسان پیدا کوي او ځانګړې روزنه به ورکوي. نوموړي وویل هیله یې دا ده چې کرېکټ په راتلونکي تعلیمي کال کې په کابل کې په څېنو ښوونځیو کې تدریس شي او وروسته به بیا نورو ولایتونو ته هم ور وغځول شي. افغان کرېکټ بورډ وايي له دغه کار څخه یې هدف دا دي چې کرېکټ ښوونځیو ته یوسي له دا چې زده کوونکي د کرېکټ لوبې لپاره خپل درسونه پرېږدي او له ښوونځیو د باندې را ووځي. که څه هم تایې ډېر وخت له اړتیا وي چې د ښوونځیو په کچه پیاوړي لوبغاړي ترلاسه شي، خو د افغانستان د کرېکټ بورډ اجرائیوي مشر نور محمد مراد وايي، دوي په لنډ وخت کې د ښوونځیو په کچه د کوم پیاوړي لوبغاړي موندل نه غواړي، بلکې هدف یې دا دی چې په راتلونکي یوه-دوه لسیزو کې د افغانستان د کرېکټ ملي لوبډله د ښوونځیو له زده کوونکو لوبغاړو جوړه وي. ښاغلي مراد وویل "موږ غواړو چې په راتلونکو نو- شلو کلونو کې د ښوونځیو په کچه د حمید حسن، محمد نبي، شاپور زدران، نوروز منګل او داسې نورو پیاوړو اوسنیو لوبغاړو په څېر لوبغاړي ولرو، داسې چې کرېکټ یې په افغانستان کې زده کړې وي، له ښوونځیو یې را پیل کړې وي او بلاخره په ټوله مانا د کرېکټ له اړخه د افغانستان تولید وي."

د افغانستان په اوسنۍ ملي لوبډله کې ډېرو لوبغاړو له هېواده د باندې په خاص ډول په پاکستان کې د کډوالۍ پر مهال دغه لوبه زده کړې دي. افغانستان هغه هېواد دی چې په تېرې یوې لسیزې کې د کرېکټ په برخه کې د پام وړ او حیرانوونکي لاس ته راوړنې لري، افغانانو دوه وارې په نړیوالو شل اوریزو سیالیو کې لوبه وکړه او وځلېدل. د دې ترڅنګ یې په ۲۰۰۹ کال کې د کرېکټ د یو ورځنیو نړیوالو لوبو کولو امتیاز هم ترلاسه کړ. افغانستان په ۲۰۱۵ کال کې د کرېکټ یو ورځني نړیوال جام ته د لار موندلو په موخه د راتلونکي اګست میاشت کې نمیبیا ته ځي چې له دغه هېواد سره خپل بخت وازمويي

د افغانستان په اوسنۍ ملي لوبډله کې ډېرو لوبغاړو له هېواده د باندې په خاص ډول په پاکستان کې د کډوالو پر مهال دغه لوبه زده کړې ده

د پاکستان د کرېکټ لوبډلې ویسټ انډیز ته ماتې ورکړه

په ګیانا کې د پنځو یوه ورځنیو لوبو په لړ کې پاکستان خپله لومړۍ لوبه له ویسټ انډیز څخه وګټله

ساده لوبه، چې د یکشنبې په ورځ د

ویسټ انډیز ګیانا په نړیوال لوبغالي کې وشوه، پاکستان خپلې سیالې لوبډلې ته په ستر توپیر ماتې ورکړه. څه ویسټ انډیز وګټله او خپلې سیالې لوبډلې، پاکستان، ته یې د توپ وهنې بلنه ورکړه. پاکستان په پیل کې خپل لوبغاړي ژر ژر له لاسه ورکړل. پاکستان ۴۷ منډې کړې وې چې پنځه لوبغاړي یې سوځېدلي وو، خو مصباح الدین او شاهد افریدي به لوبه وکړه دوی د پاکستان د منډو شمېر تر ۱۶۷ پورې ورساوه. د پاکستان د لوبډلې کپتان مصباح الحق په ۱۲۱ توپونو باندې ۵۲ منډې او شاهد افریدي په ۵۵ توپونو باندې ۷۶ منډې جوړې کړې. د پاکستان ملي لوبډلې د ټولو لوبغاړو په سوځېدلو په ۵۰ اوورونو کې د ۲۲۳ منډو هدف وټاکه. خو د ویسټ انډیز توپ وهونکي د پاکستان توپ اچوونکو ته ټینګ نشول. د دوی ټول لوبغاړي د ۹۸ منډو له جوړولو وروسته وسوځېدل. په دې توګه پاکستان دا سیالي په ډېر توپیر وګټله. په پای کې د لوبې غوره لوبغاړی شاهد افریدي وبومول شو. نوموړي په ۵۵ توپونو باندې ۷۶ منډې وکړې. یاده دې وي چې پاکستان به د ویسټ انډیز په دوره څلور نورې یوه ورځنۍ او دوه - دوه شل اوریزې لوبې وکړي

روژه، مسلمانان او د انګلستان مخکښ فوټبال لیګ

دوې لسیزې وړاندې د انګلستان د فوټبال په مخکښه لیګ یا پریمیرشیپ کې یواځې یو مسلمان لوبغاړی و. هغه لوبغاړی نعیم نومېده چې اصلاً د اسپانیا اوسېدونکی و او د لندن په ټاټنهم کلب کې لوبېده. اوس ۴۰ مسلمان لوبغاړي دغه لوبه کوي چې د نړۍ له بېلا بېلو هېوادونو راغلي دي. د نیوکاسل په لوبډله کې تېر کال دوه مسلمان لوبغاړي ډیمبا با او پیا سیسې لوبېدل. که به هر یوه ګول وکړ نو د لوبغالي یوه کونج ته به لاړل او سجده به یې وکړه، چې د لوی خښتن منندويي وکړي. دوی دواړه د سېنګال مسلمانان دي چې یو یې تېر اوس د لندن چلسي کلب ته راغلی دی. ډیمبا با وايي دی د خپل مذهب په باب جدي فکر کوي او هېرولی یې نه شي. پنځه وخته لمونځ او روژه د ځینو فوټبال روزونکو په ګومان چې ځله مسلمان ته دي حورا سخت کار دی. خو د لوبغاړو استعداد دغه روزونکي اړباسي چې څه و نه وايي او د دوی دین او عبادت ورسره ورغمي. مسلمانو لوبغاړو ته کلبونه حلاله ډوډۍ برابروي. د نورو لوبغاړو خلاف دوی ته د لمانځه لپاره ځانګړی ځای جوړوي او د عبادت وخت او ځای هم ورکوي. تر دې وروستیو پورې به د لوبې غوره لوبغاړي ته د شرابو نوی بوتل د جایزې په توګه ورکول کېده خو کله چې د عاج ساحل لوبغاړي یحیی توري د شرابو د بوتل له اخیستلو انکار وکړ او دغه دود ختم شو. د لوبې غوره لوبغاړي ته [illegible] په ۲۰۱۲ کال کې چې د لیورپول کلب یو کپ وګاټه او لوبغاړو له خوښۍ پر یو بل شراب شیندل د ټولو پام شو چې د لوبډلې ډاکټر مسلمان دی له خوښۍ ووت چې د شرابو څاڅکي یې پر جامو و نه لوېږي. د سرخوږي له خبره د اعلانونو ده چې د شرابو د شرکتونو او یا د قمار وهلو د ادارو پر اعلان ځینې لوبغاړي خوښ نه دي. ځینې لوبغاړي چې له مذهبي پلوه دا ډول اعلان پر جامه نه غواړي، هغه کمیس نه اغوندي تر همدې ځایه کلبونه او لوبغاړي سره خوښ دي خو روژې ستونزه پیدا کړې ده. ځینو ته پوښتنه پیدا شوې چې لوبغاړي دې څرنګه ۱۸ ساعته بې خوړو او اوبو وي او بیا دې هم ۹۰ دقیقې ښه لوبه وکولای شي. ځینې مسلمان لوبغاړي د تمرین پر وخت روژه نیسي او د لوبې پر وخت یې نه نیسي خو نور بیا وايي چې د لوبو په ورځو به یې هم نیسي. د لندن د ارسنل کلب ۲۷ کلن نکره لوبغاړی ابو دیابي چې د فرانسې په ملي لوبډله کې هم لوبه کوي وايي "کلب ته څرګنده دا ده چې زه روژه و نه نیسم خو زما په نظر خبر دی نو اوس زما د پرېکړې درناوی کوي" ۲۸ کلن ډیمبا با وايي په تېرو کلونو کې د روژې په تړاو ورسره ځینې روزونکي خوښ نه وو خو دی په خپل نظر ټینګ و "هر روزونکی چې په خوښ نه و ما به ورته وویل ګوره زه به روژه نیسم او بیا به هم ښه لوبه کوم که مې لوبه نه وه ښه مه مې لوبوه" سږ کال روژه داسې وخت پای ته رسېږي چې د انګلستان د مخکښه فوټبال لیګ لوبې کال په پیلېدا دی. ځینې کلبونه اندېښمن دي چې د تمرینونو پر وخت به د دوی مسلمان لوبغاړي به چمتووالی ونه کړي او د لوبو کال په پیل کې به و نه ځلېږي

اوس ۴۰ مسلمان لوبغاړي دغه لوبه کوي چې د نړۍ له بېلا بېلو هېوادونو راغلي دي

۵۴ کلن افغان پر بایسکل عربستان ته ځي

۵۴ کلن امیر محمد چې په ږیره کې یې تورو ویښتو سپین زیات دي، په ونه جګ او یو کلیوال کس دی، سعودي عربستان ته یې پر بایسکل د سفر کولو

امیر محمد له دې سره چې یو ښوونکی پاتې شوی، له تېرو دوولسو کلونو راهیسې د کندهار ښار په هوټلونو کې اشپزي هم کوي.

نیت کړی. د کندهار دارغنداب ولسوالۍ اوسېدونکی اوس په ښار کې اوسېږي. او غواړي په دغه کار سره نړۍ ته د سولې پیغام ورسوي. هغه وايي، چې افغانان په ځانګړي ډول کندهار د ترهګرو، جګړو او نښتو یې نوکو ځای نه، بلکې د باتورو هوډمنو کسانو ځای ده. نوموړي د خپل دغه اوږده سفر لپاره یو سپورټي بایسکل هم اخیستی. امیر محمد وايي، دی به د ایران، عراق او کویت له لارې د دوو میاشتو په ترڅ کې سعودي عربستان ته ځان ورسوي چې دده په خبره هره ورځ به ۱۵۰ کیلومتره لاره پر بایسکل وهي. "کله چې سعودي عربستان ته ورسېدم، لومړی به د اسلام د ستر لارښود حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د روضې زیارت وکړم او بیا به نړیوالو ته ووایم چې افغانان شر خوښوونکي نه، بلکې سوله خوښوونکي او امن غواړي." امیر محمد له دې سره چې یو ښوونکی پاتې شوی، له تېرو دوولسو کلونو راهیسې د کندهار ښار هوټلونو کې اشپزي هم کوي. هغه وايي، یاد سفر یې له سترو ارمانونو یو دی چې پوره کېدو ته یې یو شمېر کندهاري وکیلانو او دغه ډول د دغه ولایت د سپورټ او بدني روزنې مسوولینو اوږه ورکړې. امیر محمد وايي، له دې وړاندې یې د هېواد ټولو ولایتونو ته پر بایسکل سفرونه کړي، او د سفر پرمهال له ډېرو خوږو او ترخو شېبو سره هم مخ شوی دی. په تېرو څو کلونو کې یو شمېر نورو افغانانو هم پر بایسکل یو شمېر هېوادونو ته ورته اوږده سفرونه کړي. خو دا لومړی ځل دی چې تسا د پاخه عمر یو کس پر بایسکل سعودي عربستان ته د سفر هوډ لري

روح الله نیکپا د مکسیکو په سیالیو کې ګډون نه کوي

د لندن او بېجنګ په اولمپیک کې مډال ګټونکي روح الله نیکپا د مکسیکو د تکواندو په نړیوالو سیالیو کې له ګډون کولو ډډه کړې ده. وايي د افغانستان د تکواندو په فدراسیون کې زیاتې ستونزې دي او که همداسې دوام وکړي نو په هېڅ ډول رسمي سیالیو کې برخه نه اخلي. له کابله د بي بي سي خبریال حفیظ الله معروف په رپوټ کې د افغانستان د المپیک ملي کمېټې چارواکو له قوله ویل شوي، چې وايي ښاغلي نیکپا د شخصي لاملونو له کبله په دغو سیالیو کې له ګډون کولو ډډه کړې ده. دبېجنګ او لندن په اولمپیک لوبو کې د افغانستان لپاره د برونزو مډال راوړونکي روح الله نیکپا وايي، له یوې میاشتې راهیسې د افغانستان تکواندو فدراسیون کې حالت سم نه دی او تمرین نه شي کولای. که څه هم ښاغلي نیکپا د دغو حالاتو په اړه څه نه وايي، خو له بي بي سي سره یې په خبرو کې د دغه فدراسیون له نو کمیر چلند نه شکایت کاوه او وايي له همدې امله د جولای په پنځلسمه د تکواندو په نړیوالو سیالیو کې چې په مکسیکو کې جوړېدونکې دي، برخه نه اخلي. "یو لړ ستونزې پیدا شوې وې او زما روزونکو له تمرین راکولو لاس اخیستی و. موږ په تمرین کولو کې بې سرپرسته وو. دې زما او د نورو لوبغاړو پر روحیې منفي اغېز کړی و. چې تمرین وکړو او د سیالیو لپاره چمتووالی ونیسو هیله من یم چې نه د کوم ځای یې او نه د کوم ځای یم. یوې خوا ته پرېږدو او ملي فدراسیون ته ملي فکر وکړو" روح الله نیکپا خبرداری ورکوي، که د تکواندو په فدراسیون کې حالت په همدغه ډول روان وي، نو بیا به په هېڅ رسمي سیالیو کې برخه وانه خلي. خو د افغانستان د المپیک ملي کمېټې ویاند مجیب الله رحماني په دغو فدراسیونو کې ستونزې نه مني او وايي چې روح الله نیکپا د شخصي ستونزو له امله د مکسیکو په سیالیو کې له برخې اخیستو ډډه کړې. "روح الله نیکپا په ټینو کې ستونزې لري. دا زنګه غواړي واده وکړي نو نه شي کولای د تکواندو لوبو ته ادامه ورکړي. او له همدې امله یې خو ورځې وړاندې خپله استعفا وړاندې کړه. موږ نه غواړو چې د روح الله نیکپا په څېر اتلان لوبه پرېږدي" ښاغلي رحماني وايي، د المپیک ملي کمېټې د افغانستان مډال راوړونکو لوبغاړو ته ډېر امکانات برابر کړي او د ښاغلي نیکپا د ستونزو حل لپاره یې ځانګړی کمېسیون ټاکلی دی. ټاکل شوې په مکسیکو کې د تکواندو نړیوالې لوبې په راتلونکو څلور ورځو کې پیل شي او له افغانستانه هم په دغو لوبو کې اووه لوبغاړي برخه لري

یو لړ ستونزې پیدا شوې وې او زما روزونکو له تمرین راکولو لاس اخیستی و - روح الله نیکپا

د افغانستان د کرېکټ بورډ د آسیایي شورا بشپړ غړی شو

د افغانستان د کرېکټ بورډ اداره د کرېکټ د نړیوالې شورا د دوهمې درجې غړیتوب لرونکو هېوادونو په نوم لړ کې ګډه شوه. د افغانستان کرېکټ بورډ اداري د ډېرې لنډې مودې په ترڅ کې د کرېکټ نړیوالې شورا غړیتوب ترلاسه کړ چې دغه موفق له ترلاسه کولو وروسته دغه اداره د کرېکټ د آسیایي شورا د بشپړ غړیتوب خاونده شوه. د دغه موفق نه ترلاسه کولو وروسته، د افغانستان د کرېکټ بورډ اداره پر مالي ګټو سربېره له معنوي ګټو هم برخمنه شوه چې د کرېکټ نړیوالې شورا په غونډو او ناستو کې رسمي ونډه، د رایې ورکولو حق او د افغانستان کرېکټ بورډ اداري نظرونو ته د ارزښت ورکول یې له بېلګو څخه دي. په دغې خبري ناسته کې چې د افغانستان د کرېکټ بورډ اداري د غونډو په خونه کې په لاره اچول شوې وه د افغانستان د کرېکټ بورډ عمومي رییس او په قبایلي چارو کې د ولسمشر سلاکار وزیر شهزاده مسعود او د افغانستان د کرېکټ بورډ اجراییوي مشر ډاکټر نورمحمد مراد ونډه درلوده. ښاغلي مراد د رسنیو همکارانو ته له هرڅه د مخه د دوهمې درجې غړیتوب په مادي او معنوي ارزښت خبرې وکړې چې تر هغې وروسته یې د سفر پر مهال د ترسره شویو غونډو په هکله بشپړ توضیحات ورکړل. سربېره پردې یې د ملي نولس کلنې لوبډلې لوبغاړو لپاره د ترون لیکونو په هکله هم اړین توضیحات وړاندې کړل او په ټولو ترون لیکونو کې یې د درجه بندۍ ارزښت او پلي کولو باندې هم ټینګار وکړ. واجوله نوموړي د اصلاتو شپږیزې لوبې په نامه سیالیو چې د ژرګولو ننداراچیانو په شور او ماړو بدرګه کېدې یادونه وکړه. ښاغلي مراد د کرېکټ بورډ د کار کوونکو د ظرفیت لوړونې له پروګرامونو په هکله بشپړ توضیحات ورکړل او یاده یې کړه چې موږ توانېدلي یو په لومړي ځل د ویډیو انالیسټ کورس په لاره واچوو چې د دوهمې درجې ۱۰ روزونکو پکې ونډه درلوده. همدارنګه د روزونې د دوهمې درجې او لومړۍ درجې کورسونه او اوس مهال په عمان کې د ۶ ملي لوبغاړو لپاره د دوهمې درجې لوبغاړي کورسونه د سیمې په کچه بې ساري فعالیتونه دي. ښاغلي مراد د نمیبیا او په سینګاپور کې د ایمرجنګ سیالیو لپاره د ملي لوبډلې چمتووالي او د لوبډلې لپاره د لوبغاړو ټاکنې په اړه هم اړین معلومات وړاندې کړل. د ناستې په ترڅ کې د افغانستان کرېکټ بورډ اجراییوي رئیس ډاکټر نور محمد مراد د رسنیو همکارانو پوښتنو ته د قناعت وړ ځوابونه ورکړل

رسنۍ او په ټولنه کې د هغو رول

رسنۍ، ټلوېزیوانو، راډیوګانو، ورځپاڼې، اوونیزې، مجلې، انټرنټ، او نور ټول هغه وسیلې دي چې د جامعې د مختلفو قشرونو تر منځ اړیکي ټینګوي او په لیرې کې دراز راز او بېلابېلو انکشافاتو، اکتشافاتو، اختراعاتو او نورو پېښو په اړه د خلکو د پوهاوي او خبراوي له پاره زمینه برابروي.

پارسنې هغه وسیلې دي چې د جامعې د عامو او خاصو خلکو تر منځ اړیکې ټینګوي، په بل عبارت رسنۍ هغه تفریحي وسیلې دي چې د ټولني ټول قشرونه پرمختګ ته ترغیب کوي.

رسنۍ په یوه ټولنه کې ډېري مهمې دندې تر سره کوي چې له هغو څخه کولای شو لاندې ټوګه دیګې په ډول راوړو

۱- د معلوماتو وړاندې کول: رسنۍ هغه وسیلې دي چې خلک په ډېره چټکۍ سره له پېښو څخه خبروي یعنې رسنۍ کولای شي په لږ وخت کې په زرګونو او آن په میلیونونو خلکو ته معلومات ورسوي

۲- د ښه بیزه کره رسنۍ د پوهې زده کړې تر ټولو غوره وسیلې دي چې کولای شي په عام ډول خلکو ته زده کړه وړکړي او لوړ هغه کسان چې له رسنیو سره مخه لري له دغې زده کړې څخه برخمن شي

۳- رسنۍ د تفریح او سرګرمۍ له پاره تر ټولو ښې وسیلې دي رسنۍ کولای شي چې خلک وخندوي او د هغوی په شونډو موسکا خوره کړي خو دا خندول بوازې خندول نه دي بلکې یو پیغام هم لري یعنې رسنۍ باید دغه خبرونه تر خلکو ورسوي چې هم ولري تر څو وکولای شي چې ټولنې ته سولې په ډول سره وڅېړي او خلک لري باخبره کړي او پوره

کله تري واخلي

۴- مشوره ورکول: داسې رسنۍ هم موجودې دي چې د مختلفو وسیلو په واسطه خلک ته هغوی سره اړیکې ټینګوي او له هغوی څخه مختلف ډول مشورې غواړي. داکار یې له دې چې مخاطب وخت او پیسې مصرف شي او سره کیږي دا د رسنیو ارزو له زه یوری دنده ده همدا رسنۍ دي چې د خلکو په زړونو کې، کلتور، فرهنګ او عاداتو کې بدلون راولي خو باید متوجه واوسو چې په اسلامي ټولنو کې د اسلام د مبارک دین له لارښوونو سره همږغي وي همدارنګه باید د هېواد د اساسي قانون او د رسنیو د قانون له موادو سره ټکر ونه کړي

دهاروله لاسول په اند رسنۍ دا درې مهمې دندې لري

۱- د جهاني ساحارنه چې دا رسنیو خبري برخه ده.

۲- ټولنیز پیوستون چې تفسیري او لارښودي نقش لري

۳- د فرهنګي میراث انتقال په دې برخه کې رسنۍ تعلیمي نقش لري

رسنۍ ډېرې ټولنې د فرهنګ په پرمختګ کې مهم نقش او په ننني عصر کې د هرې ټولنې د پرمختګ د محرک قوي حیثیت لري او کولای شي چې دغه کار کولو، فکر کولو فرهنګ، نظم او حساب ورکولو فرهنګ او داسې نور رواج کړي. د پوهانو په اند هغه چې د یوې ټولنې پرمختګ او عصري کېدل په رسنیو پورې تړلي دي او له رسنیو څخه پرته هېر ممکن دي خکه رسنۍ دي چې خلکو ته فکر ورکوي البته دا په هغه صورت کې ممکنه ده چې له رسنیو څخه په ریښتیني او دقیق ډول سره استفاده وشي خو که چېرې له رسنیو څخه په غیر اګاهانه ډول استفاده وشي او وشي کولای چې په صحیح ډول په ټولنه کې شته سیستم او حرکت کړي لوېدلي حالت کې به یې په ټولنه باندې تاثیرات منفي وي اوددې پرخای چې خپل فرهنګ نورو ته صادر کړي برعکس د نورو فرهنګونه به خپلې ټولنې ته راوارد کړي په عمومي توګه ویلای شو که چېرې رسنۍ خپل فرهنګ په ټولنه کې تبلیغ نکړي نو یې حتمي دول د پردیو افکارو او فرهنګ په ډهغوځای ناستي شي نو ضروري ده چې وله بیزې رسنۍ خپل فرهنګ په یه ډول سره ټولنې او خلکو ته یې تبلیغ کړي

عبدالرحمن ثاقب
د ژورنالیزم پوهنځی

کتاب «یک قرن در تاریخ و افسانه» زیور چاپ یافت

حیات الله حلیم

سخن هویدا و مبرهن است که تاریخ آیینه عملکرد انسان های ما قبل و ما بعد میباشد، بخصوص آیینه عملکرد های آنعده اشخاص که در بخشی زمام امور یک کشور را به حیث امپراطور، پادشاه، صدراعظم ویا رئیس جمهور اعمال نموده باشد، پس تاریخ است که عملکردهایش برای قضاوت بعدی ها در صفحات خود تسجیل مینماید، بشرط اینکه نگارنده و مورخ شخص منصف، واقع بین و دور اندیش باشد و در تسجیل عملکرد های اشخاص فوق و حوادث دیگری که در زمام داری او در کشور مطبوعش رخ میدهد به گونه بی طرف ثبت وسجل نماید. طوریکه قبلا اشاره شد تاریخ آیینه عملکرد زمامداران است این یک حقیقت روشن است ازینرو مورخ نباید در ثبت سجل وقایع هراس داشته باشد ونه هم از بیم گفتاری این و آن حقایق را کتمان نماید اگر تحت چنین شرایط قرار میگیرد بهتر است که قلم را در جیب بگذارد. به هرصورت نگارنده جوان با استعداد و بی هراس کشور ما مصطفی (عمر زی) در سلسله چاپ اثر قبلی خود اینک کتاب دیگری بنام (یک قرن در تاریخ و افسانه) درین اواخر نوشته که بتازگی شرف چاپ یافته است. نگارنده حتی الوسع سعي و کوشش نموده که عملکرد های خاندان (امرا) محمد زایی سلطنت محمد ظاهرشا و پدرش نادرخان، دوران کمونست ها وحوادث خونبار ووحشت زای این دوره استیلای روسها که خلاف تمام موازین ملي و بین المللي بالای خاک ما حمله ورشدند و سرانجام دوره مجاهدین با اعمال عملکردهایش تا زمان دوره ریاست جمهوری حامد کرزی بشکل بی طرف وواقعي آن در اوراق تاریخ خود سجل نموده است واگر از حق چشم پوشي نشود خوشبختانه که نویسنده از طرز تاریخ نگاری کاملا معیاري کارگرفته و مثل مورخین حسابي کشور ما تمام رمز های تاریخ نویسي را دران رعایت نموده است منطقي که در آن بکار رفته است گویای این حقیقت است که مورخ مذکور هرگز زیر اثیر این و آن قرار نگرفته و تمام مسایل را بدون هراس برشته تحریر آورده که مصداق این ادعای ما نگارش او در مورد زمام داری عبدالرحمن خان که به حیث امیر مستبد توانسته، اثرا سجل نموده که این تحلیل نه تنها از مصطفی عمرزي میباشد بلکی مورخین حتماً خریده قول متفق علیه عبد الرحمن خان را شاه مستبد خونریز ووابسته به حلقات استعماری عنوان نموده

است یک قرن در تاریخ و افسانه اثریست که حوادث صد سال اخیر دران سجل است یعني فشرده از رویداد های زمان عبدالرحمن خان تا زمان ریاست جمهوری حامد کرزی دران ثبت سجل شده ونیز فراتر ازآن مخزن معلومات جدید و بی طرف میباشد که خواننده را از زوایای مختلف به عملکرد های حکمروایان قبلی این مرزو بوم آشنا میسازد. طوریکه قبلاگفته شد در صفحات این تاریخ درگام نخست بالای دوران استبدادی عبدالرحمن خان روشني انداخته شده وسپس سلطنت و شخصیت امیر حبیب الله خان به حیث یک شاه (خوشگذران و عیاش) عنوان گردیده که تاریخ های دیگر نیز به چنین خواص امیر موصوف گواهي داده است. سلطنت امیر امان الله خان به عنوان یک شخصیت (شیفته ملت و سرزمین) عنوان گردیده است که شاه امان الله خان واقعاً محصل استقلال افغا نستان بوده وبیر انجام قربانی توطیه های حلقات استعماری توسط خود افغانها گردیده و از سلطنت طرد گردید. روبهمرفته دوره حبیب الله کلکانی و شخصیت موصوف، به حیث یک شخص و ستمگر با کمال و ساده لوح سجل گردیده و به تعقیب آن سلطنت محمد نادر خان به حیث ستمگر با اراده ثبت وسجل گردیده و به راستي هم این شخص بود که با مهارت خاص حبیب الله کلکاني را از اریکه قدرت به دور انداخت و شان وشوکت خاندان محمد زایي را از سر احیا نمود. بعد به سلطنت محمد ظاهر شا اشاره شده که زمامداری او تا زماني به توجه تحت سایه صدارت کاکای خود سپري گردیده، اشاره شده و معلومات کافي بدسترس خواننده ها قرار داده است. دوران ریاست جمهوري سردار محمد داود خان به حیث اولین رئیس جمهور افغانستان تشریح و معلومات کامل درمورد شهادت مظلومانه خود و فامیلش داده شده است. آمدن دوران کمونست ها و آغاز حماسه هاي جهاد مردم افغانستان مباحث دیگریست که در لابلاي اوراق این تاریخ گنجانیده شده است. جالب تر ازآن که در بخش پایاني کتاب تمام محتویات کتاب تحت عنوان، در سیماي صد سال (مثني همقند کوهسار) تمام موضوعات کتاب ارزیابي گردیده و تشریحات کوتا بالاي عناوین مندرجه کتاب صورت گرفته است که مفهوم کامل را رسانده میتواند. به وضاحت به اظهر میرسد. تاریخ (یک قرن در تاریخ و افسانه) که در ۵۵۶ صفحه به زبان دري به تیراژ یک هزار جلد در ماه جاري شرف چاپ یافته از جمله تاریخ هاي که سیر حوادث از زمان عبد الرحمن خان تا اکنون با تحلیل همه جانبه و استنباط کاملا علمي و اصولي درج گردیده و ما از دربار خداوند ج التجا داریم که نگارنده کتاب محترم عمرزي صاحب بتواند به تالیف همچو اثار علمي مفید دیگر نیز فایق اید

هر افغان باید د فساد پر ضد کلکه مبارزه وکړي

افغان دولت په دې هڅه او هاند کې دی چې د ۵-۴۵ مې ګڼې فرمان له مخې فساد په قطعي ډول له منځه یوسي او جوړې یې شنډې او وچې کړي چې په مرسته یې ټول افغانان د دغې ناوړې پدیدې له شر څخه خلاص او وژغورل شي او له دې لارې په پوره صداقت او شفافیت سره د ژوندانه په ټولو اقتصادي، ټولنیزو، فرهنګي، سیاسي او نورو ډګرونو کې د پرمختګ له پاره زمینه برابره شي. افغان حکومت دا خپله اصلي او مهمه دنده بولي چې له فساد سره په کلکه مبارزه وکړي او په دې برخه کې ۴۵ مه ګڼه فرمان له د عمل جامه ور واغوندي. فساد د دولت اړیکي له خلکو سره کمزوري کوي او ترمنځ یې فاصله او بې باوري زیاتوي. د افغانستان جمهور رئیس حامد کرزي ټولو اړوندو دولتي ادارو ته دنده سپارلې ده چې په خپلو ادارو کې سمون راولي او فساد له منځ یوسي ددغه ۴۵ مه ګڼه فرمان له صادرېدو تراوسه پوره نهه میاشتې تېرېږي چې بلې کولو ته وړاندې شوی دی، خو له بده مرغه په ادارو کې فسادونه لایخې له منځه نه دي وړل شوي او د خلکو زیاتې اندېښنې یې راپارولې دي د ولسي جرګې څینو غړو هم په اړوندو ادارو کې د فسادونو شتون ته ګوته نیولې او ویلي یې دي چې باید په ټبه شي، ودې نیول شي او د سختې جزا له پاره دې د قانون منګولو ته وسپارل شي چې د نورو فاسدو او فاسقو عناصرو د پند او عبرت لامل هم شي او په دې توګه له هېواده د فساد د ناوړې پدیدې تخریبي ټولي شي په هېواد کې د فساد په برخه کې زیاتې دنیوري کېږي چې ګڼې په افغانستان کې د فساد پر ضد هېڅ مبارزه نه ده شوې او نه کېږي حال دا چې افغان دولت په هېواد کې له فساد سره د مبارزې له پاره له یوولو څخه زیاتې څېړونکې اداري او موسسې جوړې کړې او له فساد سره د مبارزې له پاره یې ګومارلي دي له اداري فساد سره د مبارزې د عالي اداري د رئیس عزیزالله لودین په وینا دغې اداري تېر کال د اختلاس او اداري فساد نږدې دوه سوه دوسیې لوي څارنوالۍ ته لېږلي دي په دې دوسیو کې داسې دوسیې هم شته چې د دولت په لوړ رتبه مامورینو پورې تړاو لري. نوموړي له لوې څارنوالۍ څخه غوښتي چې دا دوسیې ډېر ژر په پوره جدیت تر څېړنې لاندې ونیسي او له دې لارې دې فاسد او فاسق لوړ رتبه کارکوونکي بندي او پر جزا دې ورسوي. لودین له څینو دولتي ادارو څخه داګیله هم کړې ده چې په فسادونو کې د ښکېلو کسانو د دوسیو د څېړلو په برخه کې صادقانه مرسته نه کوي او د دوسیو په څېړلو کې له خنډ څخه کار اخلي. وړاندیز دادی چې اړوندې عدلي او قضایي اداري باید لومړی له فاسدو او فاسقو عناصرو څخه پاکې او چاڼې شي او پر ځای دې صادق او مخلص کسان پر دندو وګومارل شي او هر افغان هڅه او هاند وکړي چې د فساد پر ضد مبارزه خپله ملي او دیني وجیبه وبولي او له دې لارې افغاني ټولنه له فسادونو پاکه کړي

مطیع الله شهاب د کابل پوهنتون د ژورنالیزم پوهنځي د دریم کال محصل

د پښتو ځوان غزل (د پښتو غزل...

د انسانانو په مادي او معنوي غوښتنو او ددې غوښتنو په توازن او یا د تصوف په اړتیا خبري شوي او وربسې د پښتون قوم د زرګونو کلونو قدامت ته نغوته شوې او دعوی په اړخونو معتقدانو خبرې شوي، د پښتنو په پیرو او مرېدې ګرځېدلی، د روښانیانو مبارزې یې یادې کړې، بیایې د تصوف تعریف کړی، په وحدت الوجود یې خبرې کړې، په پښتو ادب کې یې په تصوف رڼا اچولې، له روښانیانو نه رحمان بابا او عبدالقادر خټک ته را رسېدلی او بیا یې په شلمه پېړۍ کې د تصوف څېره ښودلې اود حمزه بابا پر تصوف غږېدلی او له همدې سره دا بحث را نغاړي.

۵ د غزل کره وړه د دې اثر بل سرلیک دی، چې له اکبر زمینداوري نه یې را څېړلې او د غزل فني خوا او نوازمات بیانوي او هم د نوي غزل نوښتونو ته نغوته کوي او د بحث په پای کې د غزل پر موضوع او منځپانګه غږېږي.

۶« د پښتو غزل کې رواني اړخونه » د دې اثر بل سرلیک دی، چې د غزل د اروا پوهنې له پلوه د بېلابېلو اروا پوهانو له نظره خبرې او بیا په پښتو غزل کې د دې نظریو لټون کوي.

۷« غزلګو شاعر څوک دی؟ » دا د لیکوال بل بحث دی، چې د غزلبول او نظم ویونکي شاعر ترمنځ کرښه باسي او هغه شاعر چې هم غزل لیکي او هم نظم نو کوم لوري ته یې ځي، په دغه وي او په کومه برخه کې چې مهارت او تشخص ولري، هغه نوم پرې پدی.

۸ د کتاب بل سرلیک « د پښتو غزل راتلونکی » دی، چې د ځوانو غزل لیکوالو له پاره شعري لارښوونې لري.

د ځوان لیکوال، خلاند لیکوال، دا زمانه د نویو غوښتنو او د پښتو غزل د نویو پړاوونو په کچ میچ کوونو ولاړ دی او د نوي غزل له خبرې له پلوه پوره نه کوي، چې زه ددې کار ستاینه وکړم، خو ور سره خو ورپسې پاتوني لرم

د کتاب لومړی سرلیک « تخلیقي کمیت...» له دغه چې لیکوال هم پاتوونه کړې، له دې کتاب سره ډېر تړاو نه لري او یوه عمومي خبره ده او کوم مسایل چې دی هلته بیانوي، نه یوازې د غزل د تخلیق لاسونه له اړې بلکې دا موضوع نوي غزل ته نوی تحرک او خوځښت هم ورکولای او د

غزل د نوښت لپاره نوي زمینه برابرولای شي، نو که په کتاب کې نه وي هم ډېر اثر پرې نه غورځوي.

د کتاب دوهم سرلیک « تصوف او پښتو غزل» یوه ضروري خبره ده، ځکه تصوف او مینه د غزل اروا ده چې ښکلا هم ورکښي او رنګونه هم او په پښتو او آن ټولنه ختیځه شاعرۍ کې ډېر ارزښت او اهمیت لري او خلاند صاحب یې هم تر ډېره حده له مهدې وتلی دی.

د کتاب دریم سرلیک د غزل کره وړه د نویو خوانانو لپاره لارښوده خبره ده، چې د غزل د بڼې او جوړښت او د موضوع او منځپانګې په اړخونو او تناسب غږېدلی دی.

« پښتو غزل کې رواني اړخونه » هم ښه بحث دی او د اروا پوهنې د پېژندو عالمانو ویناوې یادې شوي او بیا یې په پښتو شاعرۍ کې له رواني اړخ سره سم موضوعات یاد کړي دي د کتاب بل بحث غزلګو شاعر یاني څوک ؟ هم مهم بحث دی، خو ګړ څه نور وضاحت هم غواړي چې زه یې دلته په تفریز سره کوم. په پخوا وختونو کې نظم د شعر مقابل لوري و، نظم به منظوم کلام و، چې د یوې موضوع دیالوګو لپاره به ویل کېده، ژبې معیار او پوخ جوړښت به یې درلود، خو شعریت به په کې نه و، په نظم کې به ناظمانو دیني لارښوونې، اخلاقي بندونه، طبي او نور موضوعات بیانول او روزنیز هدف به یې درلود، چې خلکو به یادول هم او د اړتیا پروخت به یې استناد پرې کاوه، داسې کتاب هم وو چې هم به یې شعرونه ویل او هم به یې نظمونه جوړول لکه خوشحال بابا چې نوی دیوان لري را پاتې دی او هم یې ګڼ روزنیز نظمونه ویلي دي، لکه فضلنامه، طب نامه، اخلاقنامه، فالنامه، باز نامه او نور او په شعوري ډول یې خپله شاعري او نظمونه سره بېل کړي او په فضلنامه کې یې د دې ډول نظمونو جوړښت داسې ښودلی.

دا سې کال چې د غلط دی یو کتاب مې په نمط دی

چې یې نوی بنیاد کښېږدم یو یادګار په جهان پرېږدم

ساده نظم یې دغه یې اشکاله یې اقته په ضعیف نحو ویلي تکلف ځني وتلی چې آسان به یاتول وي مختصر کېلي به

کبل وي

چې هر څوک ورته وګوري نیک عمل وله وښوري

خو په شلمه پېړۍ کې چې شعري قالبونه مات شول، د بې شعریته نظم موضوع پر خپل ځای پاتې شوه او روزنیز کتابونه په نثر ولیکل شول، دا وخت د شعر لور ټول اصناف نظم وبلل شول او غزل د نظم په مقابل کې ودرېده او په دې ترتیب شعر په نظم او غزل ووېشل شو

همدا وخت و کوم شاعر چې ښې غزلې ویلې هغه غزلبول شاعر وبلل شو او چاچې به نظمونه ویل، هغو ته د نظم د شاعر نوم ورکړل شو، چې خاطلي خلاند په بحث پرې کړی، خو دا چې وایي: نظم هغه کلام دی چې وزن او قافیه ولري؛ دا تعریف سم نه دی ځکه په شلمه پېړۍ کې ازاد نظمونه هم را منځته شول، چې هغه تش وزن لري نور د قافیې او ردیف له بندونو نه آزاد وي. همدا راز دی لیکي:« مرثیې نه شوک قصیده نه شي ویلی او قصیدې نه مرثیه نه شي ویلی » دا هم سمه نه ده، ځکه قصیده د ادب په شکلي وېش کې راځي او د شاعرۍ یو ژانر دی، خو مرثیه د ادب موضوعي برخه ده او د موضوعاتو په وېش کې راځي، نو ځکه قصیده او مرثیه تناقض نه سره لري، بلکې په قصیدو کې ډېرې زیاتې مرثیې ویل شوي، چې د شیخ اسعد سوري قصیده چې د غوري پاچا امیر محمد سوري په مړینه کې یې ورکانه پخوا ویلې او په دې مطلع پیلېږي

د فلک له چارو څه وکړم کوکار
زمولوي هرګل چې خاندي په بهار

ډېره ښه نمونه ده او را وروسته هم دا کار شوی دی.

خاطلي خلاند یوازې هغه شعرونه غزل بولي، چې هر بیت یې خانته خانته مفهوم ولري، خوکه تسلسل په کې وي هغه غزل نه نظم بولي، خو حقیقت دا دی چې اوس هم منفردې او مسلسلې غزلې دواړې شته او شاعران یې په شیوه تازګي او ښکلا وایي، او د تغزل ښکلاوي په کې ځلوي البته غزل نه نظم هغه شعر ته ویل کېږي « که د پخوانیو شاعرانو وي یاد لوستیو، چې یوازې په یې د غزل وي یاني مطلع او مقطع ولري او د پېښو یې لومړي، مسرۍ آزادې او دوهمه د مطلع په قافیه وي، ن ارزښو تغزل غړانګې، ښکلا او ښکلاوې ونه لري

نور توګران خلاند د نظم او غزل په څانګړنو په او موږ بحث کړی، خالا هم یې د حمزه بابا د غزل بحث په څېړلی دی

تر دې وروسته د کتاب اصلي بحث او څېړنې ته را رسېږو چې هغه د شلمې پېړۍ پښتو غزل په نویو پړاوونو کې دی، دا ډېر د پام وړ بحث دی او تر ډېره یې د شلمې پېړۍ د پښتو غزل ځانګړنې او نوښتونه څېړلي او د غزل د مطرح شاعرانو په غزلونو بحث کړی دی زه یوازې د دې څېړنې په کې تر اختلاف ور سره لرم، ځکه ده یو شاعر یاد کړی او بیا یې د هغه د غزل ښکلاوې او ځانګړتیاوې شمېرلې دي، چې دې کار د ده څېړنې ته د لاکرۍ به ورکړې، نو که دا کار یې په دې ډول کړی وای، چې د شلمې پېړۍ د غزل ځانګړتیاوې او ښکلاوې یې یو یو شمېرلې وای او بیا یې هغه شاعران یاد کړي وای چې دا ښکلاوې او نوښتونه یې پنځولې: په دې ترتیب به د غزلو تحولات یو..یو شمېرل شوي او د هر تحول او بدلون رامنځته کوونکي به د بېلابېلو نوښتونو ټلي او لارویان بلل شوي وای، مثلاً که ده ټیکلی وای چې د شلمې پېړۍ په غزل کې نوي سمبولونه دود شول چې له هغه نه یو هم پښتونولي وه، په دې کې حمزه بابا ولي محمد طوفان، اجمل خټک او ... مخکښان وو

یا دا وخت په غزل کې رومانیت غوړولې وکړي چې اشرف مفتون، یونس خلیل او نورو یې په پاڼه وکړه او داسې نور زما په ترتیب کې که خلاند صاحب یې ومنې وروستی بحث د پښتو غزل راتلونکی ده چې ځوان غزلبول شاعر ته یې خودي او پخې لارښوونې لري، خو خبره دا ده چې شاعر لارښوونې نه اوري، هغه خپل شعر وایي او که کله یې لوستونه کېږي وي، هغه ادب څېړونکي را برسېره کوي او ادبي پېښې، یعنې اول شعر پنځول کېږي او بیا وروسته نه هغه نه قوانین او قواعد استخراجوي او ادبي لوستونه یې شمېرل کېږي نور نو دا اثر زما په نظره د ځوان غزل په باب نوی او له نوښته ډک اثر دی، نه خو ښانو سره ډېره مرسته کوي او د غزل په ځمکه نوی نڅا وي اچوي، زه خلاند صاحب ته مبارکي ورکوم چې ټول یې ضروري ګام او د ادب مینه وال یې لوستلې ته را بولم. په درنښت او په غور لوستلو یې

افغان اعلانات

شورای انکشافی قریه ده مربان ولسوالی گلدره در حلقه چاه لوله به عمق 150 معه نصب پایپ وفلتر ان به طور مکمل غرض داوطلبی قرارداد می دهد شرکت های که خواهش قرارداد انرا داشته باشند ازنشراعلان افرهارا از شورای انکشافی قریه ده مربان ولسوالی گلدره یا به شماره هـای 0773723511 - 0777784034 و 0771104390 دریافت کرده میتوانند وخود شان ازنشراعلان الی یک هفته افرها را دو باره به شورای انکشافی قریه ده مربان بسپارند

◆◆◆◆

مدیریت اراضی ولسوالی سروبی موازی 625 مترمربع زمین بلند ابه بکر دولتی واقع کنج شیرخان را برای مدت پنج سال به اجاره میدهد اشخاص وافرادی که خواهش اجاره گرفتن انرا داشته باشند ازنشراعلان الی بیست ویک روز به مدیریت اراضی ولسوالی سروبی مراجعه نمایند.

◆◆◆◆

ریاست امور ساختمانی واداره ملکیت های وزارت دفاع ملی درسال 1392 بتعداد 590 پایه چوکی سه نفری را قرارداد مینماید.

داوطلبان علاقمندان واجد شرایط می توانند معلومات بیشتر را از ریاست اکمال وخریداری وزارت دفاع ملی واقع خواجه بغرا مقیم گارد سابقه اخذ وبرای دریافت شرطنامه بعد ازنشراعلان الی ختم میعاد بیست ویک روز کاری مراجعه نمایند افرهایک روز قبل ازتاریخ ضرب الاجل تسلیم داده میشود جلسه افر گشائی به روز بیست ودوم دایر میگردد واز داوطلبان دارای اهلیت و واجد شرایط دعوت به عمل می اید تا افر های سربسته خویش را مطابق شرایط به لسان های دری پشتو برای اکمال پروژه متذکره ارایه نماید.

روش تدارکات باز داخلی افرها مطابق زمان ضرب الاجل که درج شرطنامه می باشد الی ساعت 9 بجه قبل ازظهر به ریاست اکمال وخریداری وزارت دفاع ملی واقع بلاک نمبر 4 منزل اول اتاق نمبر 7 تسلیم داده میشود وافرهای دیر رسیده بعد از ختم ضرب الاجل پذیرفته نمی شود تضمین افر مبلغ 300000- افغانی ویا معادل ان تضمین بانکی شرایط برای اهلیت تهیه اسناد تخنیکی مالی وقانونی می باشد

◆◆◆◆

ریاست معارف شهرکابل به ترمیم و رنگمالی تپه های مرویس هوتکی ونسوان ذبیحا طبق احکام کاری انجنیران انکشاف تعمیرات ضرورت دارد شرکت های ساختمانی که خواهش داوطلبی انرا

داشته باشند درخواست های خویش را ازنشراعلان الی بیست ویک روز کاری به مدیریت عمومی تهیه وتدارکات واقع سرای غزنی کارته چهار سپرده شرطنامه را ملاحظه تضمین اخذ میگردد

◆◆◆◆

ریاست معارف ولایت کابل ازبودجه کمکی بانک جهانی ترمیم 20 پروژه در چهار ولسوالی ولایت کابل را به اساس داوطلبی باز داخلی وقانون تدارکات ملی قرارداد مینماید ازشرکت های ساختمانی واجد شرایط دعوت بعمل میاید تا اسناد داوطلبی را دربدل 1000 افغانی پول غیرقابل بازگشت الی یک روز قبل از افرگشائی ازریاست معارف کابل واقع خوشحال خان مینه بدست اورند افرگشائی پروژه مذکور 21 روز کاری بعد ازنشراعلان ساعت ده قبل ازظهر درریاست معارف تدویر یافته افرهای دیررسیده والترنیتی پذیرفته نمی شود شرطنامه را ملاحظه نموده تضمین اخذ میگردد

◆◆◆◆

نثاراحمد دوباب هنگر مخروبه تصدی که روز موازی 10375 مترمربع زمین ملکیت ریاست عمومی تصدی ارزاق در پارک های صنعتی پلچرخی میباشد به شرط ترمیم رایگان از پول شخصی شان بدون مطالبه مصرف برای مدت سه سال به کرایه ماهانه مبلغ چهل هزار افغانی قبول دار شده است موسسات واشخاصی که به جایداد فوق ضرورت داشته کرایه بیشتر بپردازد درخواست های خویش را ازنشراعلان الی بیست وپنج روز به مدیریت عمومی تهیه وتدارکات ریاست ارزاق واقع جوار سینوی مرکز سپرده خود شان به روز مزایده حاضر شوند شرطنامه را ملاحظه کرده میتوانند تضمین اخذ میگردد

◆◆◆◆

امریت ثبت اسناد و وثایق حوزه دوم به اطلاع اشخاص افراد مراجع ذیربط میرساند که سید محمد میوند علومی ولد عبدالعلی به اندازه 347 مترمربع زمین را که واقع قلعه فتح الله خان میباشد ذوالیدی ترتیب می نماید. درصورتی که بالای مذکور یا جایداد شان کدام ادعا داشته باشند ازنشراعلان الی یکماه به امریت ثبت اسناد ووثایق حوزه دوم اطلاع دهند درغیران حق شکایت را نخواهند داشت.

◆◆◆◆

ریاست دیوان مدنی محکمه حوزه سوم کابل به اطلاع محمد برات ولد مراد علی مسکونه ناحیه ششم کابل میرساند تاجهت دعوی حقوقی وحیمه بنت مسجدي به ارتباط نصب یک دربند حویلی واقع ناحیه ششم کابل ازنشراعلان الی بیست روز به ریاست دیوان مدنی محکمه حوزه سوم کابل حاضرشود درغیران فیصله غیابی صورت میگیرد وانگاه حق شکایت را نخواهد داشت

◆◆◆◆

ریاست فواید عامه ولایت لوگر درنظر دارد تا جغل اندازی واعمار دیوار استنادی سرک خامه قلعه میدان پنجکهای که از اثر ملین تخریب گردیده درمسیر سرک عمومی کابل لوگر خطوط سرک عمومی کابل لوگر نصب علایم ترافیکی در شاهراه عمومی و ولسوالی ها را به قرارداد میدهد اشخاصی که خواهش قرارداد انرا داشته باشند ازنشراعلان الی بیست ویک روز کاری به امریت فواید عامه ولایت لوگر مراجعه نمایند شرطنامه را ملاحظه کرده تضمینات اخذ میگردد

◆◆◆◆

ریاست امور ساختمانی واداره ملکیت های وزارت دفاع ملی امورات حفظ ومراقبت جنراتور شفاخانه شهید سردار محمد داود خان شفاخانه نمبر 2 ریاست ساختمانی روابط خارجه کادر وپرسونل تصدی مسلخ کلوپ عسکری مدیریت ملبوسات وریاست لوژستیک مهمات و سترد رستیز را درسال 1392 قرارداد مینماید. داوطلبان علاقمند واجد شرایط ازتاریخ نشراعلان الی ختم 21 روز کاری میتوانند با درخواست خویش بریاست اکمال وخریداری واقع خواجه بغرا مقیم گارد سابقه مراجعه شرطنامه ومشخصات را اخذ افرها یک روز قبل از جلسه افرگشائی اخذ وجلسه به شکل داوطلبی باز وپاکت سربسته به روز 22 دایر میگردد افرها مطابق ضرب الاجل زمانی که درج شرطنامه مشخص گردیده الی ساعت 9 بجه قبل ازظهر به ریاست اکمال وخریداری واقع بلاک نمبر 4 منزل اول اتاق نمبر 114 تسلیم داده میشود افرهای دیررسیده بعد از ختم ضرب الاجل زمانی پذیرفته نمی شود. روش تدارکات داوطلبی باز داخلی تضمین افرمبلغ 400000- افغانی نقدا ویا بشکل بانک گرنتی به یکی از لسان های رسمی کشور دری یا پشتو اخذ میگردد

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

HEWAD DAILY

هيواد

ورځپاڼه

د ۱۳۹۲ ل د چنګاښ ۲۶ مه د ۱۴۳۴ ق د رمضان المبارک ۸ مه د 17/7/2013

چارشنبه	پيشلمي	۳:۱۱	روژه ماتي	۷:۱۲
پنجشنبه	پيشلمي	۳:۱۲	روژه ماتي	۷:۱۲

د بهرنيو اسعارو په مقابل کې د افغانۍ بيه

هوا حالات

کابل	چارشنبه	لمر	لوړه 30°C	ټيټه 17°C	
//	پنجشنبه	لمر	لوړه 35°C	ټيټه 17°C	
لوګر	چارشنبه	لمر	لوړه 37°C	ټيټه 19°C	
//	پنجشنبه	لمر	لوړه 38°C	ټيټه 20°C	
پسور	چارشنبه	تندر او باران	لوړه 33°C	ټيټه 28°C	
//	پنجشنبه	ليز باران	لوړه 36°C	ټيټه 28°C	

افغانستان د نړيوالو رسنيو په هنداره کې

((د طالبانو مشران هم نه پوهيږي چې څه روان دي))

امريکايي والسټريټ ژورنال ورځپاڼه په افغانستان کې د سولې په اړه په يوه مطلب کې ليکلي: د طالبانو د ...

قوماندان هم ورته خبره کړې او ويلي يې چې، که موږ غواړو سوله وکړو، نو د څه ليارې جنګيږو. برتانوي ټايمز ورځپاڼې بيا د افغانستان د بيارغونې په اړه په يوه مطلب کې ليکلي، امريکا د خپلې نړيوالې پراختيايي ادارې ((يو اېس اېډ)) له لارې غوښتل د سړک جوړولو د هغې مهمې پروژې په عملي کولو سره د خلکو زړونه لاس ته راوړي چې! ګرديز له خوست سره نښلوي او د حقاني شبکې د قدرت تر مرکزه غزيږي. خو شپږ کاله وروسته چې د دغې پروژې لګښت درې چنده زيات شوی او ۲۳۰ ميليونه ډالرو ته رسېدلی، تراوسه يې بوالې څه باندې له دريو يوه برخه بشپړه شوې ده. د ورځپاڼې په وينا، په افغانستان کې اداري فساد او د لوېديځ يې هدفه هڅونه په پام سره د دغې پروژې په تطبيق کې خنډ او د ټګبستونو زياتوالي له نا امنيو سره هم تړلي دي. د سړک جوړونې پر کارکوونکو د وسله والو له خوا حملې شوې؛ په خينو مواردو کې سيمه ييزو جګړه مارانو ته پيسې ورکول شوي چې؛ دې ټولو کارونه لاخراب کړي دي. ټايمز ليکي، د افغانستان د فوايد عامې وزير نجيب الله اوژن د يو اېس ايډ پر هغې پرېکړې انتقاد کړی چې؛ د دغې پروژې قرارداد يې امريکايي کمپنيو ته ورکړی؛ خو هغوی يې کارونه نورو قراردادينو ته ورکړي دي. اوژن وايي، دوی له بانکي تضمين او بکولو سره راغلل او هغو کمپنيو ته يې کارونه ورکړل؛ چې ترټولو ارزانه وې.

د ټانکرو چلوونکي د کابل ...

سوداګر دې تر دوو نورو مياشتو پورې له ترکمنستانه ...

خادم الحرمين الشريفين دې د پاکستان حکومت له ترهګرۍ ...

منلي مراتب وړاندې کوم اودلوی کې بريالي وې، فسمودي عربستان خدای (ج) له دربار تاسو اعليحضرت شاهي کورنۍ ته سرلوړي او دهغه ته اوږد عمر روغتيا دژوند په ټولو چارو هيواد ورور ملت ته سوکالي غواړم

د اطلاعاتو او فرهنګ وزارت د فرهنګ د رياست خبرتيا

د زمري د مياشتې د اته ويشتمې نېټې، د هيواد د خپلوا کې د بيرته ترلاسه کولو د کاليزې په وياړ د ۱۳۹۲ هجري لمريز کال د ادبي او هنري جايزو سيالي، د تاريخ اود ادبي تحقيقاتو، شعر، داستان، طنز اونقد، ښکلو هنرونو، سينما، تياتر، موسيقي، راډيو تلويزيون اود ژورناليزم په برخو کې پيلېږي له مينه والو ليکوالو او هنرمندانو څخه غوښتنه کيږي چې خپل آثار دې د روان کال د زمري د مياشتې تر لسمې نېټې پورې د افغان فلم په ودانۍ کې د فرهنګ رياست د ادبي او هنري جايزو ادارې ته وسپاري

د زياتې خبرتيا لپاره دې ۰۷۹۴۲۵۴۰۲۴ ګڼه ټليفون له لارې اړيکې ونيول شي.

اعلان وزارت اطلاعات وفرهنګ

وزارت اطلاعات وفرهنګ جمهوری اسلامی افغانستان ازوجوه عادی خويش در نظر دارد تا (پروژه تجديدآهن پوش های بالای تعمير ورنګمالی ديوار نمای سمت پارک وسايط وزارت) را تحت قرار داد نمبر (moic/ncs/002/92) ازطريق پروسه داوطلبی باز ملی (ncb) قرارداد نمايد. داوطلبان شايسته واجد شرايط علاقمند ميتوانند معلومات بيشتر ومجموعه مکمل شرطنامه را به زبان دری توسط درخواست تحريری ضم کاپی جواز معتبر شرکت ازمنزل پنجم مديريت عمومی تهيه وتدارکات رياست مالی واداری وزارت اطلاعات وفرهنګ ازساعت ۸ صبح الی ۲ عصر روزهای کاری مراجعه نموده شرطنامه بدست بياورند.

شرايط شامل (قرارداد مشابه دريکی از۵ سال اخير به ارزش مبلغ 1000000 افغانی تکميل ګرديده باشد).

آفر های سربسته بايد عنوانی ادرس فوق الذکر ساعت ۱۰ قبل ازظهر مورخ ۲۶/۵/۱۳۹۲ تحويل داده شود. داوطلبی الترنتی مجازنيست وآفر های ناوقت رسيده رد خواهند شد. آفر ها درحضورداشت داوطلبان ويانماينده ګان شان ساعت ۱۰ قبل ازظهر مورخ ۱۳۹۲/۵/۲۶ ګشوده ميشود. تمام آفر ها بايد همرا باتضمين آفر به مبلغ 73000 افغانی (هفتادوسه هزار افغانی) شامل باشد.

له پاکستانه د اوړيکو راوبستلو روان کال ...

موسم لا پای ته نه دی رسېدلی، خو په خبره يې افغان ځواکونه د دې توان لري، چې د وسله والو پر وړاندې مقاومت وکړي او د امنيتي ...

اندازه وسلې رغول شوي دي. افغان ولسمشر څو مياشتې وړاندې دفاع وزارت ته امر کړی و، چې د اړتيا له مخې يو شمير پخواني وسلې ...

د ولايتونو له مخې د محصلانو د منلو د ونډې ...

بهرني لنډ خبرونه

ميرکل له امريکا څخه د ربښتيني ځمني تمه لري

برما وايي، ټول سياسي بنديان خوشي کوي

پوتين: د امريکا د فشار له امله سنوډن په مسکو کې پاتې دی

د بنګله دېش جګړوري اسلام پالي ګرم ختلي

جنوبي او شمالي کوريا د کايزونګ پر سر خبرې کوي

شمالي او جنوبي کوريا له څو مياشتو راهيسې د ټرل شوي اقتصادي ځانګړي ساحې کايزونګ د بيرته خلاصولو په اړه ... کې له دغه صنعتي پارک څخه خپل ټول ۵۳۰۰۰ کارګران ايستلي وو

له بهرنيو منابعو څخه

د پوهنې وزارت د تخنيکي او مسلکي زده کړو د معينيت خبرتيا

د پوهنې وزارت د تخنيکي او مسلکي زده کړو معينيت په پام کې لري چې د پرمختيايي پروګرامونو په لړ کې د (Voucher) د زده کړې د برنامې له لارې يو شمير هغه ښځينه او نارينه خوانان چې د تخنيکي او مسلکي زده کړوله انستيتوتونو او مکتبونو څخه له دولسم او څوارلسم ټولګي څخه په روان کال کې فارغ شوي او يا د فراغت په درشل کې وي د آزموينې له لارې په ځنګي برنامه کې تنظيم کړي. مينه وال کولای شي د روان کال د چنګاښ د مياشتې په ۲۹، ۳۰ او ۳۱ مه چې د ۲۰۱۳ ميلادي کال د جولای د مياشتې له ۲۰، ۲۱ او ۲۲ مې سره سمون خوري د نوم ليکنې لپاره او دغه راز د ۱۳۹۲ کال د زمري د مياشتې په ۷مه چې د ۲۰۱۳ ميلادي کال د جولای د مياشتې له ۲۹ مې سره برابره ده د آزموينې د تيرولو په موخه د سهار په نهو بجو په دارالامان کې د اداري او مديريت انستيتوت (نيما) کتابخانې ته ورشي.

د اړيکې شميره (077946299)

افغان اعلانات

ګڼونکي ډله

دورځپاڼو رئيس ډاکترشمس الحق آريان فر ۰۷۹۹۳۲۵۸۵۰	• سيديوسف 'شريفي'	Dr : shamsulhaq Aryanfar, Head of Govt. Dailies
رئيس او مسوول مدير احمد زلمی شهباز ۰۷۰۰۰۷۸۵۷۸ ۰۲۰۲۳۰۲۱۳۰	• محمد صادق قلندري	Editor -in-chief: Ahmad Zalmai (Shahbaz) 0700078578
مرستيال شاولي قرار ۰۷۹۹۳۱۴۵۰۶ ۰۲۰۲۳۰۲۱۲۹	• مير محمدي عزيزي	Deputy: Shah Wali "Qarar"
سرپرست مسوول سکرتر شيرمحمد نظري ۰۷۷۲۰۳۶۷۱۵	• قسيم 'آرون'	د ورځپاڼې د ويش څانګه ۰۲۰۲۳۰۰۳۳۷ ۰۷۰۷۹۶۰۱۷۱
ډيزاين احمدشاه سخي ۰۷۹۹۵۶۶۲۸۵	برېښناليک hewad1948@yahoo.com	چاپځای د آزادی مطبعه

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library